

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЗАЙЧЕНКО ІГОР СЕРГІЙОВИЧ
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 351.86:332.1
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ**
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

І. С. ЗАЙЧЕНКО
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
ДАЦІЙ Надія Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

доктор наук з державного управління, професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління за результатами попереднього захисту: ЗАЙЧЕНКА Ігоря Сергійовича допущено до захисту

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» _____ 2025 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор _____
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я та прізвище)

«_____» _____ 2025 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти ЗАЙЧЕНКО Ігор Сергійович захистив
(прізвище, ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис)

Тетяна ДМИТРЕНКО
(власне ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

ЗАЙЧЕНКО І. С. Державне регулювання забезпечення економічної безпеки регіону. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування. – Поліський національний університет, Житомир, 2025.

У кваліфікаційній роботі визначено сутність та принципи економічної безпеки регіону, досліджено механізми її державного регулювання. Оцінено соціально-економічний стан Київської області за ключовими показниками. Проаналізовано діяльність органів влади та місцевого самоврядування у забезпеченні регіональної економічної безпеки. Обґрунтовано напрями удосконалення публічного управління нею, зокрема через посилення інституційної спроможності та модернізацію координаційних, організаційних, фінансових й аналітичних механізмів. Визначено перспективи цифровізації та інновацій у цій системі, включаючи сучасні інструменти моніторингу та інтегровані платформи.

Ключові слова: державне регулювання, економічна безпека, зовнішні та внутрішні загрози, інституціональні механізми, публічне управління, регіональна політика, регіональний розвиток, ризики, трансформаційні процеси, формування, цифровізація.

ANNOTATION

ZAICHENKO I. State Regulation of Ensuring the Economic Security of the Region. – Qualification work on the rights of the manuscript. Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 «Public management and administration» – Polissia National University, Zhytomyr, 2025.

The qualification paper defines the essence and principles of regional economic security and examines the mechanisms of its state regulation. The socio-economic condition of Kyiv Oblast has been assessed based on key development indicators. The activities of state authorities and local self-government bodies in ensuring regional economic security have been analysed. Directions for improving public administration in this area have been substantiated, particularly through strengthening institutional capacity and modernising coordination, organisational, financial, and analytical mechanisms. Prospects for digitalisation and innovation in this system have been identified, including modern monitoring tools and integrated platforms.

Keywords: digitalization, economic security, external and internal threats, formation, institutional mechanisms, public management, regional development, regional policy, risks, state regulation, transformational processes.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	8
1.1. Сутність та принципи забезпечення економічної безпеки регіону	8
1.2. Механізми державного регулювання економічної безпеки регіонів	13
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	19
2.1. Оцінка соціально-економічного стану Київської області	19
2.2. Діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у забезпеченні економічної безпеки	35
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	42
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	43
3.1. Удосконалення системи публічного управління у сфері економічної безпеки регіону	44
3.2. Перспективи цифровізації та інновацій у системі управління економічною безпекою регіону	48
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	54
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Забезпечення економічної безпеки регіону в умовах сучасних викликів має стратегічне значення для стабільності та стійкості системи державного управління. Воєнна агресія Російської Федерації проти України, економічні кризи, руйнування інфраструктури та трансформація ринкового середовища формують високий рівень загроз для регіонального розвитку. У таких умовах особливо важливим стає ефективне державне регулювання, здатне забезпечити стійкість економіки, підтримку підприємництва та своєчасне реагування на ризики.

Система економічної безпеки регіону залежить від політичних, економічних і соціальних чинників, що зумовлює потребу в удосконаленні механізмів державного управління та їх адаптації до нових умов. Зростає роль координаційних, організаційних, фінансових та аналітичних механізмів, а також цифрових технологій моніторингу та прогнозування соціально-економічних процесів.

Питання економічної безпеки та регіонального розвитку висвітлювали у своїх працях В. Геєць, Т. Васильців, О. Лігоненко, В. Воротін, В. Князев, О. Барановський, Я. Жаліло, І. Михайлюк та інші. Проте, незважаючи на значний науковий доробок, недостатньо дослідженими залишаються аспекти державного регулювання економічної безпеки в умовах воєнного стану, цифрової трансформації та змін у структурі регіональних економік. Потребують уточнення також підходи до формування ефективних інституційних механізмів, здатних забезпечити стійкість регіональної економіки в умовах багатовимірних загроз. Ці обставини зумовили вибір теми дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних засад та сучасних механізмів державного регулювання економічної безпеки регіону, а також розроблення практичних напрямів їх удосконалення в умовах сучасних викликів.

Відповідно до поставленої мети сформульовано *такі завдання*:

- визначити сутність та принципи забезпечення економічної безпеки регіону;
- дослідити механізми державного регулювання економічної безпеки регіонів;
- оцінити соціально-економічний стан Київської області;
- проаналізувати діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у забезпеченні економічної безпеки регіону;
- обґрунтувати напрями удосконалення системи публічного управління економічною безпекою регіону;
- визначити перспективи цифровізації та інновацій у системі управління економічною безпекою регіону.

Об'єкт дослідження – система державного регулювання економічної безпеки регіону.

Предмет дослідження – процес державного регулювання забезпечення економічної безпеки на регіональному рівні.

Методологічна основа дослідження. У роботі застосовано загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез, узагальнення, порівняння, системний та структурно-функціональний підходи, статистичний аналіз, методи економічного моделювання та методи стратегічного аналізу. Використано діалектичний підхід до оцінювання динаміки соціально-економічних явищ і процесів.

Інформаційна база дослідження включає нормативно-правові акти України, дані Державної служби статистики, Київської обласної військової адміністрації, Міністерства економіки України, аналітичні звіти міжнародних організацій (OECD, World Bank, UNDP, IMF), наукові публікації та матеріали наукових конференцій.

Апробація дослідження. На Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційний розвиток суспільства в умовах глобальних

трансформацій» «Innovative development of society in the context of global transformations», 14.11.2025 р. у Newcastle, Great Britain.

Публікація дослідження. Datsii Nadiia, Zaichenko Ihor Increase strategy economic security of the region Multidisciplinárni mezinárodní vědecký magazín “Stredoevropsky vestník pro vedu a vyzkum” je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 21425. № 11. 2025. P.76–87.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості використання отриманих висновків та рекомендацій у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування при формуванні та реалізації регіональної політики економічної безпеки, розробленні стратегічних програм розвитку та плануванні заходів щодо стабілізації економічної ситуації.

Елементи наукової новизни полягають у визначенні та обґрунтуванні напрямів удосконалення державного регулювання економічної безпеки Київської області на основі модернізації системи публічного управління у сфері регіональної економічної безпеки, а також у розкритті перспектив цифровізації інновацій у системі управління економічною безпекою регіону.

Структура роботи включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (44 найменування), додатки. Загальний обсяг становить 61 сторінка.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1. Сутність та принципи забезпечення економічної безпеки регіону

Економічна безпека посідає центральне місце у системі національної безпеки, оскільки рівень стійкості економіки визначає спроможність держави забезпечувати обороноздатність, соціальну стабільність та добробут населення [21]. Як підкреслює В. М. Геєць [10, с. 112], «послаблення економічної безпеки формує ризики для загальнодержавної рівноваги». В умовах децентралізації, війни та інтеграції в ЄС особливого значення набуває економічна безпека регіонів, що, за висновками В. Є. Воротіна [8, с. 37], є підґрунтям загальної стійкості країни.

Економічна безпека регіону – це стан захищеності його ресурсів, потенціалу та економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз. О. Л. Лігоненко наголошує, що вона має не лише захисний, а й стратегічний характер, адже охоплює фінансову, виробничу, соціальну, інвестиційну, енергетичну та екологічну складові розвитку [28, с. 54]. Позицію щодо визначальної ролі економічної стійкості у розвитку підтримує і Т. Г. Васильців [6, с. 67].

Регіональний вимір економічної безпеки має власні особливості, що визначаються структурою економіки, ресурсним забезпеченням, інфраструктурним розвитком та ефективністю управління. В. Князев підкреслює, що саме зазначені чинники формують спектр загроз та інструменти реагування на них [25, с. 29].

У сфері публічного управління економічна безпека розглядається як результат взаємодії державних інституцій, місцевого самоврядування, бізнесу та громадянського суспільства. На думку С. Єрохіна, ефективність управління залежить від узгодженості дій цих суб'єктів та наявності спільної системи

рішень [16, с. 74]. Уряд, у свою чергу, формує нормативну, організаційну та фінансову основу для забезпечення регіональної стійкості [15; 38].

Важливою віхою у посиленні економічної безпеки стало ухвалення Стратегії економічної безпеки України до 2025 року [38], де передбачено моніторинг макроекономічних тенденцій, інвестиційного середовища та фінансової стабільності. Позиція авторів документа узгоджується з підходом О. Гаманкової, яка наголошує на необхідності раннього виявлення ризиків на регіональному рівні [9, с. 41].

У науковій літературі І. Михайлюк та А. Дегтяр трактують економічну безпеку як процес постійного управління ризиками, що спирається на систему стратегічного планування та аналітичний моніторинг [34, с. 56; 13, с. 63]. О. Сидорчук зазначає, що рівень економічної безпеки водночас є індикатором якості публічного управління, адже відображає узгодженість рішень різних рівнів влади [37, с. 58].

У системі принципів забезпечення економічної безпеки регіону виділяють: системність – взаємозалежність економічних, соціальних і політичних чинників [2, с. 44]; збалансованість інтересів територій [10, с. 88]; превентивність – запобігання загрозам і їх раннє виявлення [6, с. 102]; публічність і прозорість рішень [9, с. 49]; наукову обґрунтованість управління [16, с. 131]; кадрову компетентність суб'єктів управління [25, с. 142]; орієнтацію на принципи сталого розвитку [28, с. 73]. В. М. Геєць акцентує, що саме реалізація цих принципів формує основу економічної стабільності держави й регіонів [10, с. 204].

Економічна безпека регіону є багатокомпонентною системою, що охоплює різні аспекти розвитку. О. Барановський зазначає, що її неможливо оцінити на основі одного критерію – вона потребує системи індикаторів [3, с. 52]. Аналогічну позицію займає І. Бінько, який акцентує на комплексному підході до оцінювання фінансової стійкості [4, с. 51].

Фінансова безпека визначає здатність регіону забезпечувати виконання бюджетних зобов'язань, підтримувати стабільність доходів і уникати

залежності від трансфертів. Т. Г. Васильців та В. Є. Воротін підкреслюють ключову роль фінансової самодостатності у формуванні економічної стійкості територій [6, с. 94; 8, с. 123].

Виробнича безпека характеризує рівень стабільності промисловості, транспорту, аграрного сектору та сфери послуг. За висновками В. Князева, структурна диверсифікація виробництва є важливим чинником зменшення залежності економіки від вузьких сегментів [25, с. 98].

Енергетична безпека передбачає спроможність регіону забезпечити стабільне постачання та ефективне використання енергоресурсів. О. Л. Лігоненко підкреслює важливість розвитку відновлюваної енергетики та модернізації енергетичної інфраструктури [28, с. 187].

Соціальна безпека охоплює забезпечення зайнятості, доступності освіти, охорони здоров'я та соціального захисту. С. Єрохін акцентує, що саме рівень соціального добробуту визначає довіру громадян до влади та стійкість регіональної політики [16, с. 143].

Екологічна безпека пов'язана зі збереженням довкілля та мінімізацією негативного впливу промисловості. В. Мамонова наголошує на ролі екологічного моніторингу та державних програм з управління відходами [32, с. 67].

Інвестиційна безпека спрямована на створення сприятливого середовища для залучення капіталу. І. Михайлюк зазначає, що передбачуваність регуляторної політики є ключовою умовою інвестиційної активності [34, с. 121].

Науковці А. Дегтяр та С. Даниленко визначають, що оцінка економічної безпеки має базуватися на макроекономічних, соціально-економічних та інституційно-управлінських показниках [13, с. 48; 12, с. 59]. Методичні рекомендації Міністерства економіки України передбачають використання порогових значень індикаторів для виявлення критичних відхилень [38].

Сучасні умови розвитку державного управління – децентралізація, європейська інтеграція та глобальні ризики – вимагають нових підходів до

зміцнення економічної стійкості. В. Мамонова зазначає, що економічна безпека є базою для реалізації політики сталого розвитку [32, с. 91].

Сталий розвиток задає напрям стратегічних рішень, спрямованих на поєднання економічних, соціальних і екологічних пріоритетів. О. Сидорчук підкреслює його ключову роль у формуванні регіональної економічної стабільності [37, с. 59].

У контексті Цілей сталого розвитку ООН та державної концепції сталого розвитку обов'язковим є забезпечення збалансованості економічних, соціальних та екологічних інтересів [15; 38]. Як підкреслює І. Бінько, це потребує активної координаційної ролі органів публічної влади [4, с. 52].

Реалізація концепції сталого розвитку на регіональному рівні потребує посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, удосконалення системи стратегічного планування, запровадження інструментів оцінки політики та впровадження цифрових технологій управління. Використання сучасних систем моніторингу забезпечує можливість оперативного відстеження впливу соціально-економічних процесів на рівень регіональної безпеки та дозволяє приймати більш обґрунтовані управлінські рішення. На важливості таких механізмів наголошує С. Єрохін [16, с. 137], підкреслюючи, що цифровізація управління підсилює здатність влади ефективно реагувати на ризики.

Регіональна політика є ключовим інструментом реалізації державної стратегії економічної безпеки, оскільки спрямована на вирівнювання територіальних диспропорцій, підтримку депресивних регіонів, розвиток інфраструктури та активізацію інвестиційних процесів. Її ефективність значною мірою залежить від здатності забезпечити баланс між загальнодержавними пріоритетами та потребами місцевих громад. Як підкреслює В. Є. Воротін [8, с. 118], результативна регіональна політика повинна ґрунтуватися на принципах децентралізації, фінансової автономії територіальних громад і партнерській взаємодії держави, бізнесу та суспільства.

У межах публічного управління ключову роль відіграють такі механізми реалізації регіональної політики:

- фінансова децентралізація, що забезпечує громадам власну ресурсну базу для реалізації розвитку;
- стратегічне планування, яке дозволяє формувати довгострокові програми регіонального зростання;
- публічно-приватне партнерство, що сприяє залученню інвестицій у стратегічні сфери економіки;
- інституційна координація, яка забезпечує узгодженість дій центральних, обласних і місцевих органів влади.

Завдяки таким механізмам публічне управління набуває ознак гнучкості й адаптивності, що є необхідним у сучасних умовах воєнних викликів і трансформації економіки [16; 9].

Взаємозв'язок між економічною безпекою, сталим розвитком і регіональною політикою створює інтеграційну модель управління, в основі якої лежать принципи комплексності, стійкості, децентралізації, публічності та інноваційності. Вона орієнтована на перехід від реактивного управління – реагування на кризові явища – до прогностно-аналітичного, коли рішення приймаються на основі наукового аналізу даних, оцінки ризиків і прогнозів розвитку [9].

Як зазначає В. М. Геєць [10, с. 204], узгоджена модель взаємодії державного та регіонального рівнів управління забезпечує ефективну координацію рішень, підтримує баланс економічних і соціальних інтересів та сприяє формуванню конкурентоспроможної регіональної економіки. Такий підхід водночас підсилює довіру громадян до органів влади, сприяє зміцненню соціальної стабільності й підвищенню якості життя населення [10; 15].

Отже, економічна безпека, сталий розвиток і регіональна політика виступають взаємопов'язаними елементами сучасної системи публічного управління. Їхня узгоджена реалізація створює основу для стійкого

функціонування держави, підвищує її здатність адаптуватися до глобальних викликів і забезпечує довготривалу соціально-економічну стабільність.

1.2. Механізми державного регулювання економічної безпеки регіонів

Державне регулювання економічної безпеки регіонів є складною системою цілеспрямованих заходів, спрямованою на забезпечення стабільності, стійкості та збалансованого розвитку територій у межах національної економіки. В умовах глобалізації, військових загроз, енергетичної та фінансової нестабільності питання державного управління економічною безпекою набуває особливої актуальності. Ефективне функціонування цієї системи залежить від узгодженості нормативно-правових, інституційних, фінансових та організаційних механізмів, що реалізуються на різних рівнях влади [9; 16; 21].

З позицій публічного управління механізми державного регулювання економічної безпеки мають бути спрямовані не лише на подолання кризових явищ, а й на формування умов для довгострокового економічного розвитку регіонів. На думку В. М. Геєця [10, с. 189], держава повинна виступати не тільки гарантом макроекономічної стабільності, а й каталізатором інноваційних процесів, здатних посилити економічну автономність територій та забезпечити їх структурну модернізацію. В. Є. Воротін підкреслює, що побудова дієвої системи державного регулювання неможлива без узгодження стратегічного, фінансового й територіального планування, а також без активної участі органів місцевого самоврядування у процесах прийняття управлінських рішень [8, с. 121].

Нормативно-правовий механізм є базовим елементом системи державного регулювання економічної безпеки. Він забезпечує законодавче закріплення принципів, інституційних повноважень та процедур управління. Основу цього механізму становлять такі документи: Закон України «Про національну безпеку України» [21], який визначає економічну безпеку як одну з

ключових складових національної безпеки; Стратегія економічної безпеки України до 2025 року [38], що встановлює пріоритети державної політики у сфері економічної безпеки; Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки [15], яка конкретизує напрями регіональної політики та механізми їх реалізації. Як зазначає І. Бінько [4], нормативно-правова база створює рамкові умови для формування системи моніторингу та контролю стану економічної безпеки, що забезпечує єдність підходів до аналізу ризиків на всіх рівнях влади.

Інституційний механізм забезпечує реалізацію нормативно визначених повноважень через систему державних органів. На центральному рівні головними суб'єктами є Кабінет Міністрів України, Міністерство економіки України, Рада національної безпеки і оборони України (РНБО) [21], Національний банк України, а також інші центральні органи виконавчої влади [15; 38].

Кожен із них виконує специфічні функції у сфері забезпечення економічної безпеки. Кабінет Міністрів України координує діяльність міністерств, затверджує програми розвитку, визначає пріоритети фінансування та встановлює нормативи управління ризиками [38]. Міністерство економіки України розробляє аналітичні методики оцінки рівня економічної безпеки, проводить моніторинг макроекономічних показників, аналізує загрози, що виникають у регіональному вимірі [15].

РНБО виконує стратегічну функцію – ухвалює рішення щодо реагування на загрози економічній стабільності держави, у тому числі в питаннях захисту критичної інфраструктури та енергетичної безпеки [21; 38].

На регіональному рівні ключову роль у формуванні та реалізації політики економічної безпеки відіграють обласні державні адміністрації (ОДА), які забезпечують виконання державних рішень, координують діяльність територіальних громад, організовують розроблення регіональних стратегій розвитку та здійснюють системний моніторинг соціально-економічних показників. Як зазначає В. Князев [25, с. 84], результативність інституційного

механізму економічної безпеки значною мірою залежить від вертикальної інтеграції управлінських рішень, тобто від узгодженості дій між центральними та місцевими органами влади. Забезпечення чіткого розподілу повноважень між державними інституціями та муніципальним рівнем управління сприяє підвищенню ефективності регіональної політики, мінімізує дублювання функцій і забезпечує більш раціональне використання управлінських ресурсів [20; 25].

Фінансовий механізм державного регулювання економічної безпеки спрямований на формування стабільних джерел фінансування регіональних програм, забезпечення інвестиційної привабливості та підтримку територій із недостатнім рівнем розвитку. Як підкреслює О. Л. Лігоненко [28, с. 156], фінансова безпека виступає фундаментальною умовою економічної стійкості регіонів, а державна політика має орієнтуватися на підвищення самодостатності місцевих бюджетів і збалансованість фінансових потоків. До ключових інструментів фінансового механізму належать бюджетне регулювання, міжбюджетні трансферти, субвенції розвитку, інвестиційні гранти, а також спеціальні програми державної підтримки підприємництва [5; 37]. Водночас надмірна концентрація бюджетних ресурсів на центральному рівні зменшує можливості територіальних громад ефективно реагувати на локальні виклики. На думку І. Михайлюка [34, с. 94], фінансова децентралізація є визначальним чинником формування економічної автономії регіонів та підвищення відповідальності місцевої влади за динаміку економічного розвитку.

Організаційний механізм державного регулювання забезпечує координацію управлінських дій між центральними та регіональними структурами. Він охоплює систему стратегічного планування, міжвідомчої взаємодії, створення аналітичних центрів, координаційних рад і автоматизованих систем моніторингу. Як зазначає С. Єрохін [16, с. 121], результативність організаційного механізму залежить від здатності органів влади забезпечувати узгодженість дій у ситуаціях кризи та високої невизначеності. Практична реалізація включає функціонування регіональних

комісій з питань економічної безпеки, центрів управління ризиками, а також розробку антикризових регіональних планів. Особливої актуальності набуває координаційна діяльність в умовах воєнного стану, коли взаємодія між військовими адміністраціями, органами місцевого самоврядування та підприємствами критичної інфраструктури визначає рівень економічної стійкості територій [15; 38].

Механізм координації діяльності центральних і місцевих органів влади відіграє ключову роль у забезпеченні цілісності та узгодженості державної політики у сфері економічної безпеки. Як наголошує В. Мамонова [32, с. 67], координаційна функція має базуватися на принципах субсидіарності, партнерства, відкритості та взаємної відповідальності. На практиці вона реалізується через створення міжвідомчих комісій, міжрегіональних рад розвитку, спільних стратегічних платформ для взаємодії держави, бізнесу та громадськості. Ефективна координація сприяє оперативному обміну інформацією, синхронізації управлінських рішень, підвищенню прозорості публічної політики та мінімізації ризиків управлінських диспропорцій [32; 9].

Особливе місце у системі державного регулювання займають аналітичні та інформаційні механізми. Їхнє призначення полягає у створенні сучасної системи моніторингу соціально-економічного стану регіонів, прогнозуванні потенційних ризиків та оцінюванні результативності управлінських рішень. Як підкреслює Т. Г. Васильців [6, с. 74], цифровізація управлінських процесів забезпечує якісно новий рівень прозорості, оперативності та підзвітності публічної влади. Інструментами цього механізму є електронне урядування, автоматизовані інформаційно-аналітичні системи, інтегровані бази статистичних даних і системи прогнозного аналізу, які дають можливість швидко оцінювати соціально-економічні тенденції, виявляти загрози та ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення [14; 6].

Важливим компонентом аналітичного механізму є інтегральна оцінка рівня економічної безпеки регіонів, що базується на поєднанні соціальних, фінансових, інвестиційних і екологічних індикаторів. Використання цього

інструменту дозволяє визначати проблемні території, формувати антикризові заходи та розробляти ефективні стратегії економічного відновлення. Як зазначає С. Єрохін [16, с. 138], системний і постійний моніторинг рівня економічної безпеки має становити обов'язковий елемент державного управління, оскільки він забезпечує інформаційну основу для стратегічного планування та оцінки результатів регіональної політики.

Таким чином, механізми державного регулювання економічної безпеки регіонів є взаємопов'язаними складовими єдиної системи публічного управління. Їх ефективність визначається якістю нормативної бази, інституційною спроможністю органів влади, фінансовими можливостями та рівнем координації між центральними і місцевими структурами. Сучасні умови вимагають переходу від реактивної до проактивної моделі управління, коли держава не лише реагує на загрози, а й формує механізми їх попередження, створюючи умови для сталого розвитку. У цьому контексті роль держави полягає у формуванні системи стратегічного управління, що інтегрує принципи безпеки, інноваційності та децентралізації. Це дає можливість створити цілісну модель публічного управління економічною безпекою регіонів, яка забезпечить стабільність, стійкість і зростання валового регіонального продукту (ВРП).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Отже, у першому розділі обґрунтовано, що економічна безпека регіону є системною багаторівневою категорією, яка поєднує фінансову, виробничу, соціальну, енергетичну, інвестиційну та екологічну складові та виступає ключовим індикатором якості публічного управління. Встановлено, що її забезпечення ґрунтується на принципах системності, превентивності, збалансованості інтересів, наукової обґрунтованості, прозорості та сталого розвитку. Доведено, що економічна безпека регіонів є базисом національної стійкості, а її рівень безпосередньо впливає на соціальну стабільність,

конкуентоспроможність територій і здатність держави адаптуватися до зовнішніх і внутрішніх викликів.

Узагальнення теоретичних підходів і нормативно-правових засад дозволило визначити, що механізми державного регулювання економічної безпеки регіонів мають комплексний характер і охоплюють нормативно-правові, інституційні, фінансові, організаційні та аналітично-інформаційні інструменти. Їх результативність залежить від рівня координації між центральними та місцевими органами влади, фінансової децентралізації, цифровізації управління та впровадження системи постійного моніторингу індикаторів безпеки. Перехід до проактивної моделі публічного управління, орієнтованої на раннє виявлення ризиків і стратегічне планування, формує підґрунтя для зміцнення регіональної економічної стійкості та забезпечення довгострокового зростання валового регіонального продукту.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СТАНУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1. Оцінка соціально-економічного стану Київської області

Економічна безпека регіону формується під впливом комплексу соціально-економічних факторів, які відображають стан розвитку продуктивних сил, фінансової системи, ринку праці та соціальної сфери. Для Київської області, яка посідає одне з провідних місць у національній економіці, аналіз динаміки основних показників за останні роки є важливою передумовою для формування ефективної регіональної політики та системи публічного управління.

Дослідження соціально-економічного стану Київської області за 2020–2025 рр. дозволяє простежити вплив зовнішніх і внутрішніх чинників – пандемії COVID-19, воєнних дій, процесів децентралізації, змін у структурі промисловості та сфери послуг – на ключові параметри розвитку. У цьому контексті оцінка валового регіонального продукту, рівня безробіття, середньої заробітної плати, обсягів інвестицій, промислового виробництва та доходів місцевих бюджетів є базою для розуміння поточного рівня економічної безпеки.

Валовий регіональний продукт є одним із базових макроекономічних індикаторів, що комплексно характеризує рівень розвитку регіональної економіки та відображає ефективність використання виробничих, трудових і фінансових ресурсів території. Саме ВРП виступає ключовим критерієм економічної результативності, на основі якого здійснюється оцінка конкурентоспроможності регіонів і визначаються пріоритети державної політики регіонального розвитку.

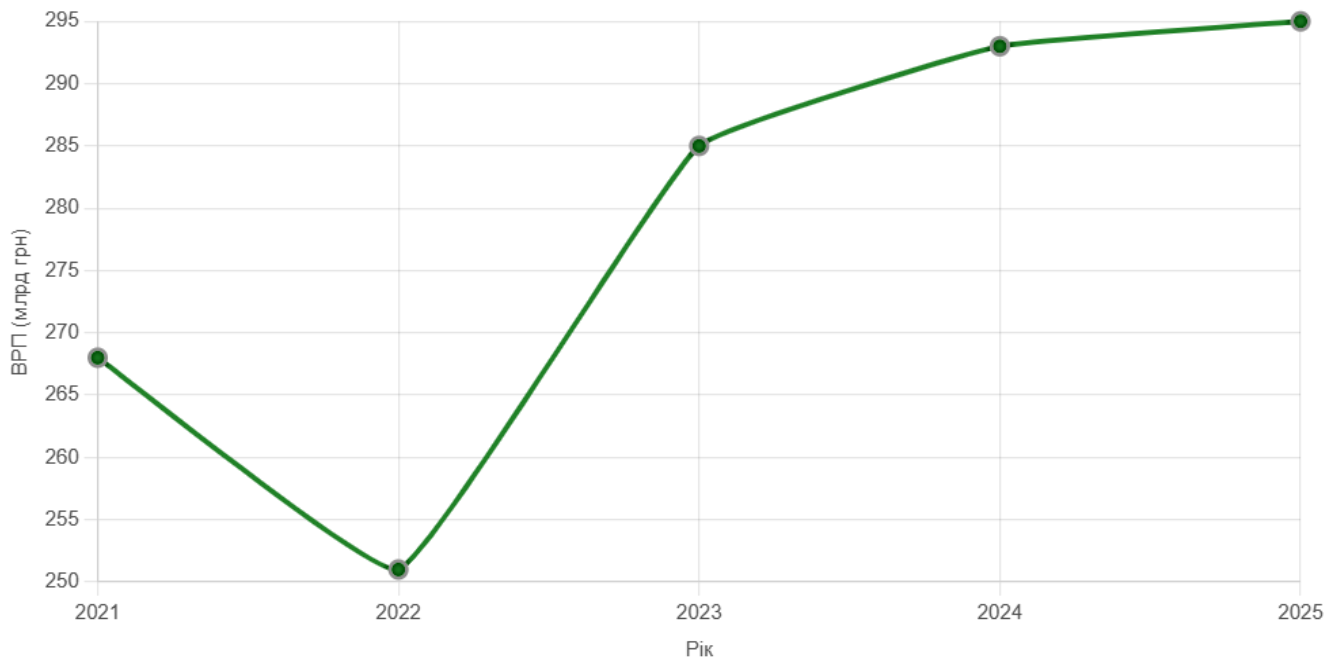
За даними Державної служби статистики України [14], обсяг валового регіонального продукту Київської області у 2020 році становив близько 246

млрд грн, тоді як у 2021 році він зріс до 268 млрд грн, що відповідає приросту приблизно на 8–9 %. Така позитивна динаміка пояснюється зростанням ділової активності, відновленням інвестицій у промисловість та транспортну інфраструктуру, а також поступовою стабілізацією фінансового сектора після кризових явищ 2019 року [14].

Проте 2022 рік став переломним для економіки області. Воєнні події, руйнування логістичних ланцюгів, скорочення внутрішнього попиту та тимчасове призупинення діяльності частини підприємств зумовили зниження темпів виробництва та скорочення доданої вартості у ключових секторах. За експертними оцінками, зменшення ВРП у цей період становило близько 6–7 %, що є меншим, ніж середній показник по Україні. Це свідчить про відносну стійкість економіки регіону, зумовлену диверсифікацією його структури.

У 2023 році Київська область продемонструвала поступове відновлення економічної активності, передусім у сферах агропромислового виробництва, торгівлі та будівництва. ВРП збільшився до понад 285 млрд грн, що підтверджує наявність адаптаційних можливостей регіональної економіки до умов воєнного часу. Водночас темпи зростання залишаються нерівномірними: промисловий сектор відновлюється повільніше, ніж сектор послуг, що свідчить про структурні зміни у господарському комплексі області.

У I кварталі 2025 року спостерігається продовження тенденцій економічного відновлення, що розпочалися у 2023–2024 рр. Попередні оцінки свідчать про помірне зростання ВРП Київської області в межах 2,5–3,2 % у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року. Така динаміка зумовлена стабільною роботою аграрного сектору, поступовим відновленням промислових підприємств, розширенням логістичних послуг та активізацією будівельних проєктів, пов'язаних із відновленням інфраструктури. Збереження відносної інвестиційної активності та підвищення попиту на продукцію місцевих виробників також сприяють підсиленню економічної безпеки області на початку 2025 року. Динаміку зміни ВРП у 2021–2025 рр. наведено на рис. 2.1.

Рис. 2.1 Валовий регіональний продукт Київської області (2021- 2025 рр.)

Особливістю структури ВРП Київської області є висока частка промисловості, транспорту, сільського господарства та будівництва. Серед провідних галузей – харчова промисловість, машинобудування, логістика, виробництво будівельних матеріалів і деревообробка. Близькість до столиці надає області очевидні переваги: високий рівень інтеграції у ринок праці, доступ до фінансових ресурсів, наукового потенціалу та транспортної інфраструктури. Водночас це створює ризики надмірної залежності від столичного ринку та нерівномірного розподілу інвестицій між громадами області.

Для органів публічного управління важливим є не лише абсолютний обсяг ВРП, а й структура його формування, рівень продуктивності праці та частка доданої вартості у валовому випуску продукції. Аналіз цих параметрів дозволяє визначити галузі, які забезпечують економічну стійкість регіону, та ідентифікувати ті, що потребують державної підтримки.

З погляду публічного управління, моніторинг динаміки ВРП є інструментом стратегічного прогнозування, що дає змогу органам влади своєчасно виявляти диспропорції у розвитку територій, визначати пріоритетні

напрями інвестування та коригувати політику регіонального розвитку. Саме на основі аналізу ВРП формуються обґрунтовані рішення щодо розподілу державних дотацій, підтримки малих і середніх підприємств, розвитку транспортної та енергетичної інфраструктури.

Таким чином, динаміка валового регіонального продукту Київської області за останні роки свідчить про помірну, але стабільну тенденцію до зростання, що відображає здатність регіональної економіки адаптуватися до кризових викликів і зберігати потенціал розвитку навіть в умовах воєнного стану.

Рівень безробіття є одним із найважливіших індикаторів соціально-економічної стабільності регіону, який безпосередньо впливає на добробут населення, рівень споживчого попиту, податкові надходження та соціальну напругу. Динаміка цього показника відображає ефективність економічної політики держави та органів регіонального управління, а також загальні тенденції розвитку ринку праці в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів.

Упродовж 2021–2025 рр. ринок праці Київської області зазнавав істотних коливань, проте в цілому характеризувався поступовим відновленням після кризових явищ. Так, у 2021 році рівень безробіття становив близько 7,3 %, що пояснюється активізацією підприємницької діяльності, відновленням малого бізнесу та зростанням попиту на робочу силу у сфері будівництва, торгівлі, логістики та сільського господарства.

Втім, у 2022 році, внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації, ситуація різко ускладнилася – рівень безробіття зріс до 10,4 %. Основними чинниками такого зростання стали зупинка частини промислових підприємств, релокація бізнесу в безпечніші регіони України, скорочення внутрішнього попиту та вимушена міграція працездатного населення. Значна частина трудових ресурсів тимчасово вибула з ринку праці, що призвело до дисбалансу між попитом і пропозицією робочої сили.

Після часткової стабілізації безпекової ситуації у 2023 році спостерігалось відновлення економічної активності – рівень безробіття

знизився до 9,1 %. Відновлення відбувалося переважно у сферах агропромислового виробництва, транспортно-логістичних послуг, роздрібною торгівлі та державного сектору. Додатковим фактором стабілізації стала реалізація державних і регіональних програм зайнятості, спрямованих на створення нових робочих місць, перекваліфікацію населення та підтримку малого бізнесу. Зокрема, програма «ЄРобота» сприяла розвитку мікропідприємництва, а місцеві ініціативи з перекваліфікації допомогли залучити до трудової діяльності частину внутрішньо переміщених осіб.

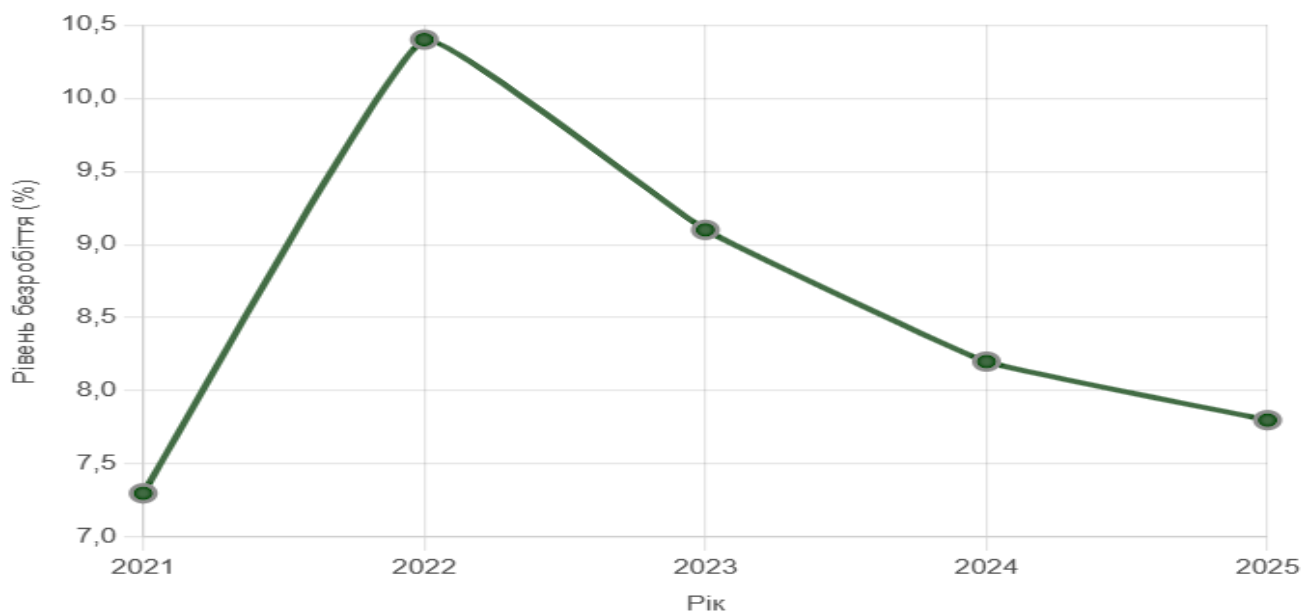
У 2024 році тенденція до відновлення посилилася: рівень безробіття знизився до приблизно 8,2 %, що стало результатом активної політики зайнятості, зростання попиту на робочу силу в ключових галузях регіону та успішного працевлаштування понад 25,7 тис. осіб, з яких значна частка – внутрішньо переміщені особи та люди з інвалідністю. Київський обласний центр зайнятості відзначив рекордну кількість влаштованих на роботу, а також розширення програм компенсацій за облаштування робочих місць, що сприяло стабілізації ринку праці в умовах воєнної економіки.

На початок 2025 року, за попередніми оцінками, рівень безробіття в Київській області продовжив знижуватися і сягнув близько 7,8 %, наближаючись до передвоєнних показників. Це зумовлено подальшим розширенням грантових програм для бізнесу, цифровізацією сервісів працевлаштування та зростанням зайнятості в аграрному, логістичному та будівельному секторах. Загалом, макропрогнози Міністерства економіки вказують на національний рівень безробіття у 17,7 % для 2025 року, проте для Київської області, як економічно сильного регіону, динаміка є сприятливішою завдяки диверсифікації та близькості до столиці.

З позиції публічного управління, моніторинг і регулювання рівня безробіття має стратегічне значення, оскільки дозволяє оцінити ефективність реалізації державної політики зайнятості та соціально-економічного розвитку регіону. Для Київської області пріоритетними завданнями у цьому напрямі залишаються реалізація активної політики зайнятості, орієнтованої на розвиток

малого та середнього бізнесу; створення умов для перекваліфікації та ресоціалізації працівників, які втратили роботу; стимулювання повернення внутрішньо переміщених осіб до економічної діяльності через державні грантові програми; а також цифровізація процесів працевлаштування шляхом розширення функціоналу електронних сервісів Державного центру зайнятості.

Таким чином, аналіз динаміки рівня безробіття у Київській області демонструє складну, але поступово стабілізуючу тенденцію. Незважаючи на зовнішні виклики, регіон зберігає потенціал для відновлення ринку праці завдяки диверсифікації економіки, розвитку нових галузей і підтримці підприємницької ініціативи. Подальша ефективність управління у сфері зайнятості залежатиме від здатності органів влади адаптувати політику до умов воєнної економіки та забезпечити стійкість соціально-економічного середовища.

Рис. 2.2. Динаміка рівня безробіття у Київській області (2021-2025 рр.)

Середня заробітна плата є ключовим показником рівня добробуту населення та ефективності використання трудового потенціалу. Вона безпосередньо відображає не лише рівень економічного розвитку регіону, а й результативність державної політики у сфері праці, зайнятості та соціального забезпечення.

Протягом 2021–початку 2025 рр. у Київській області спостерігається стійка тенденція зростання номінальної заробітної плати. За даними Головного управління статистики, у 2021 році середньомісячна заробітна плата становила близько 14,7 тис. грн, у 2022 році, попри воєнні ризики, збереглася на рівні 15,9 тис. грн, а у 2023 році перевищила 17 тис. грн. У 2024 році показник зріс до 20,5 тис. грн, що стало результатом відновлення економічної активності, зростання попиту на робочу силу в ключових галузях (ІТ, логістика, агропромисловість) та індексації зарплат відповідно до законодавчих норм. На початок 2025 року (за даними за січень–вересень) середня заробітна плата сягнула 22,1 тис. грн, зумовлена подальшою стабілізацією ринку праці, розширенням інвестицій у високотехнологічні сектори та державними програмами стимулювання зайнятості. Таким чином, за період з 2021 по початок 2025 року зростання становило понад 50 %, що свідчить про відносну стійкість регіональної економіки навіть у кризових умовах.

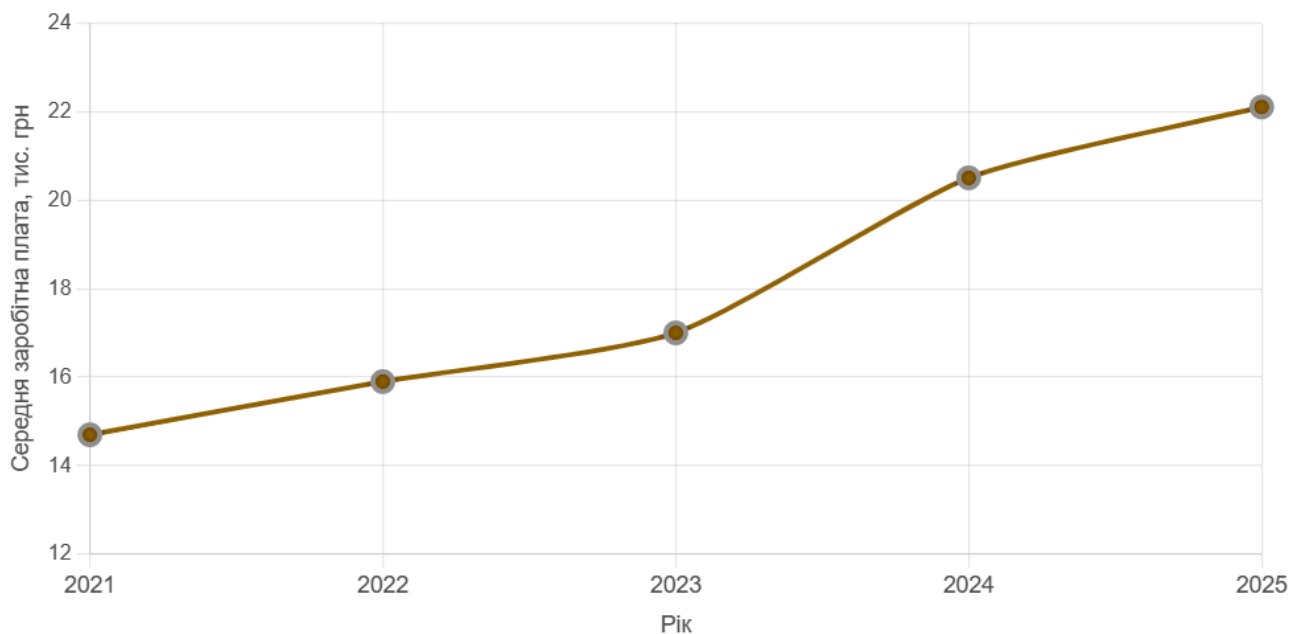
Однак, якщо врахувати інфляційні процеси та підвищення цін на енергоносії, продукти й комунальні послуги, реальне зростання доходів населення є значно нижчим. Це вимагає від органів публічної влади запровадження дієвих механізмів індексації заробітних плат та моніторингу купівельної спроможності населення. Важливо також забезпечувати підтримку підприємств, які створюють високопродуктивні та високооплачувані робочі місця, особливо у сфері інформаційних технологій, промисловості, транспорту та енергетики.

Для публічного управління рівень оплати праці є не лише соціальним, а й фіскальним показником, адже від нього залежить надходження податку на доходи фізичних осіб – одного з основних джерел формування місцевих бюджетів. Зростання середньої зарплати сприяє підвищенню фінансової самостійності територіальних громад, зміцненню їх інвестиційного потенціалу та можливостей для розвитку інфраструктури.

Крім того, динаміка заробітної плати є важливим індикатором міграційних процесів: регіони з вищими доходами мають нижчий рівень

трудової міграції та більшу привабливість для висококваліфікованих кадрів. Для Київської області це особливо актуально, адже близькість до столиці створює як конкурентні переваги, так і ризики відтоку робочої сили.

Узагальнюючи, можна зазначити, що стабільне зростання середньої заробітної плати є позитивним сигналом для регіональної економіки, однак потребує постійного моніторингу з боку органів публічного управління з метою підтримання балансу між темпами економічного зростання, продуктивністю праці та рівнем соціальної захищеності населення.

Рис. 2.3. Динаміка середньомісячної заробітної плати у Київській області (2021-2025 рр.)

Інвестиційна активність є одним із ключових факторів формування економічної безпеки та конкурентоспроможності регіону. Вона відображає довіру бізнесу до регіонального середовища, ефективність державного регулювання та здатність місцевої влади створювати сприятливі умови для розвитку підприємництва.

За даними Київського обласного управління статистики, у 2021 році загальний обсяг капітальних інвестицій у Київській області зріс до 38 млрд грн, що свідчило про активізацію інвестиційних процесів, насамперед у промисловому секторі, транспортній інфраструктурі та сфері житлового

будівництва. У 2022 році через повномасштабне вторгнення РФ спостерігалось різке скорочення інвестиційної активності – обсяг інвестицій знизився до 32 млрд грн, оскільки частина підприємств була змушена призупинити проєкти, а деякі – перенести виробництво у більш безпечні регіони.

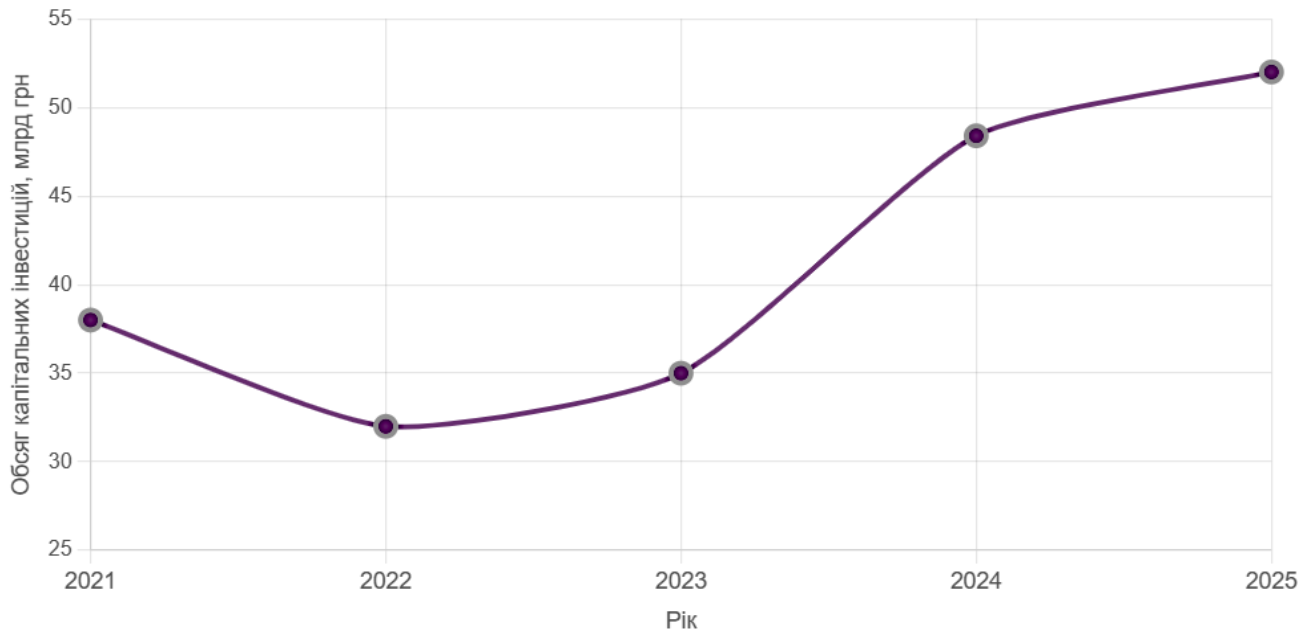
Водночас, починаючи з другої половини 2023 року, відбулося поступове відновлення інвестицій: показник сягнув 35 млрд грн, зокрема у сферах логістики, агропромислового комплексу та відновлюваної енергетики. У 2024 році динаміка зростання посилилася – обсяг капітальних інвестицій зріс до 48,4 млрд грн, що стало результатом стабілізації безпекової ситуації, розширення державних програм підтримки (включаючи гранти на відновлення інфраструктури) та привабливості регіону для іноземних інвесторів у високотехнологічні проєкти.

За попередніми оцінками на початок 2025 року (за даними за січень–вересень), інвестиційна активність продовжує відновлюватися, з прогнозованим річним обсягом у 52 млрд грн. Це зумовлено активним розвитком індустриальних парків у містах Біла Церква, Бориспіль та Васильків, де створюються умови для локалізації виробництва, впровадження інновацій і залучення іноземних інвесторів, а також розширенням механізмів публічно-приватного партнерства (PPP), які дозволяють поєднати державні ресурси з приватним капіталом у реалізації стратегічних інфраструктурних проєктів.

Особливо важливим напрямом залишається розвиток індустриальних парків у містах Біла Церква, Бориспіль та Васильків, де створюються умови для локалізації виробництва, впровадження інновацій і залучення іноземних інвесторів. Значну роль відіграють також механізми публічно-приватного партнерства (PPP), які дозволяють поєднати державні ресурси з приватним капіталом у реалізації стратегічних інфраструктурних проєктів.

Важливо підкреслити, що за оцінкою Міністерства економіки України, Київська область стабільно входить до топ-3 регіонів за рівнем інвестиційної привабливості, поступаючись лише місту Києву та Дніпропетровській області. Це пояснюється вигідним географічним розташуванням, наявністю розвиненої

транспортної мережі, високим людським потенціалом та близькістю до адміністративного центру країни.

Рис. 2.4. Динаміка обсягу капітальних інвестицій у Київській області (2021-2025 рр.)

Для подальшого зростання інвестиційного потенціалу регіону доцільним є розвиток електронних інвестиційних платформ, які забезпечують прозорість та швидкість ухвалення рішень, удосконалення нормативно-правового середовища для інвесторів, посилення ролі місцевих органів влади у супроводі інвестиційних проєктів, а також формування позитивного іміджу області як безпечної території для ведення бізнесу.

Таким чином, інвестиційна діяльність у Київській області демонструє поступове відновлення та зростання, що є позитивним сигналом для забезпечення економічної стійкості регіону в умовах сучасних викликів.

Індекс промислового виробництва є одним із найважливіших показників економічної активності регіону, що відображає динаміку розвитку основних галузей економіки. Для Київської області промисловість традиційно відіграє системоутворюючу роль, формуючи значну частку валового регіонального продукту та забезпечуючи робочі місця у машинобудуванні, харчовій, деревообробній, хімічній і легкій промисловості.

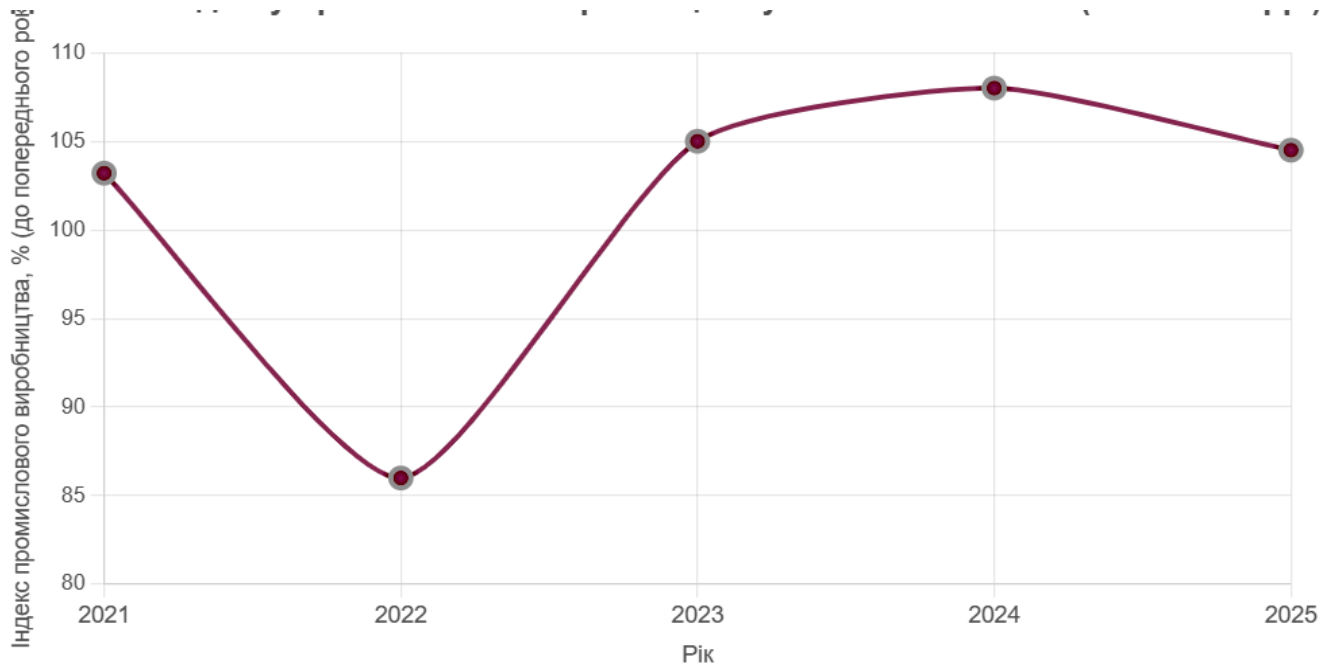
Упродовж 2021–початку 2025 рр. динаміка індексу промислового виробництва в Київській області характеризується значними коливаннями, зумовленими зовнішніми викликами, але з тенденцією до відновлення. У 2021 році індекс зріс до 103,2 %, що свідчило про поступове відновлення економіки після пандемії та зростання попиту на продукцію внутрішнього ринку.

Втім, у 2022 році через повномасштабне вторгнення Росії промисловість зазнала значних втрат. Індекс промислового виробництва знизився до близько 86 %, що пояснюється руйнуванням виробничих потужностей, зупинкою підприємств у небезпечних районах, нестачею сировини та перебоями в енергопостачанні. Найбільше постраждали машинобудівна, металообробна та харчова галузі, які є основою економічного потенціалу області.

У 2023 році спостерігалось поступове відновлення промислового виробництва – індекс склав близько 105 %, тобто зростання на 4–5 % порівняно з попереднім роком. Це стало можливим завдяки диверсифікації виробництва, переорієнтації бізнесу на внутрішній ринок, а також активізації малого та середнього підприємництва. Зокрема, позитивна динаміка спостерігалася у легкій, деревообробній та харчовій промисловості, що підтверджує гнучкість регіональної економіки до зовнішніх викликів.

У 2024 році відновлення посилилося: індекс промислового виробництва зріс до 108 %, зумовлений стабілізацією енергопостачання, релокацією підприємств, державною підтримкою та зростанням попиту на продукцію для відновлення інфраструктури.

На початок 2025 року (за попередніми даними за січень–вересень) індекс продовжує позитивну тенденцію з рівнем близько 104–105 % до аналогічного періоду попереднього року, що свідчить про подальшу адаптацію промислового сектору до умов воєнної економіки та активізацію інвестицій у ключові галузі.

Рис. 2.5. Динаміка індексу промислового виробництва у Київській області (2021-2025 рр.)

Для органів публічного управління важливим завданням є забезпечення інституційних механізмів підтримки промислового сектору. Це включає реалізацію програм дешевого кредитування підприємств, надання податкових пільг для релокованого бізнесу, розвиток індустріальних парків, а також державні замовлення на продукцію оборонного та критичного призначення. Такий підхід сприятиме стабілізації виробничого потенціалу, підвищенню зайнятості та загальному відновленню економіки області.

Таким чином, динаміка індексу промислового виробництва у Київській області демонструє стійкість до кризових явищ з поступовим поверненням до зростання, що є важливим фактором економічної безпеки регіону.

Доходи місцевих бюджетів є одним із ключових індикаторів фінансової спроможності територіальних громад і відображають рівень ефективності регіональної політики в умовах децентралізації.

Упродовж 2021–початку 2025 рр. у Київській області спостерігається стабільна тенденція зростання доходів місцевих бюджетів. У 2021 році загальний обсяг доходів становив близько 23,8 млрд грн, у 2022 році зріс до 25

млрд грн, у 2023 році перевищив 27 млрд грн. У 2024 році, за даними Міністерства фінансів України, доходи загального фонду місцевих бюджетів області зросли на 27,2 % порівняно з попереднім роком, сягнувши приблизно 34,4 млрд грн (з урахуванням високого приросту в регіоні). На початок 2025 року (за даними за січень–вересень) доходи місцевих бюджетів Київської області склали майже 25 млрд грн, що на 5,1 млрд грн більше, ніж за аналогічний період попереднього року, з прогнозом на весь рік близько 36–37 млрд грн завдяки продовженню позитивної динаміки. Така тенденція свідчить про поступове розширення фінансової бази регіону навіть у складних умовах воєнного стану.

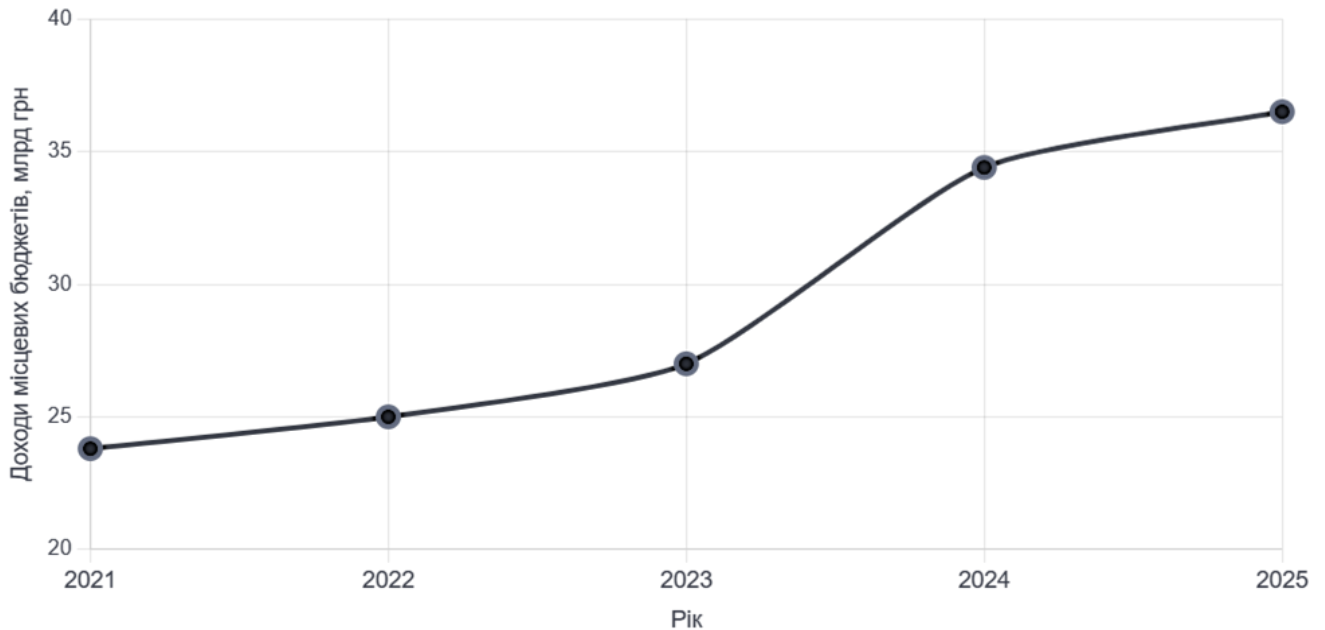
Основними джерелами наповнення місцевих бюджетів залишаються податок на доходи фізичних осіб, єдиний податок, плата за землю та акцизний збір. Разом із тим, у структурі доходів спостерігається значна частка міжбюджетних трансфертів, що зумовлює залежність місцевих громад від державного бюджету.

Для публічного управління це створює низку викликів. Насамперед необхідно підвищити фінансову автономію громад, розширити їх податковий потенціал, а також упроваджувати ефективні механізми адміністрування місцевих зборів. Важливим напрямом є стимулювання підприємницької активності, що безпосередньо впливає на формування податкових надходжень.

Крім того, актуальним завданням залишається підвищення прозорості використання бюджетних коштів, що сприятиме підвищенню довіри громадян до місцевої влади. Для цього активно впроваджуються цифрові інструменти, такі як система “Prozorro”, електронні звіти про виконання місцевих бюджетів і відкриті фінансові аналітичні панелі.

Загалом, стабільне зростання доходів місцевих бюджетів Київської області свідчить про ефективність реформи децентралізації та здатність регіональних органів влади адаптуватися до нових соціально-економічних умов. Однак для подальшого розвитку необхідно зосередити увагу на

розширенні власної дохідної бази громад, оптимізації витрат і підвищенні ефективності управління фінансовими ресурсами.

Рис. 2.6 Доходи місцевих бюджетів Київської області (2021-2025 рр.)

Проведений аналіз соціально-економічного стану Київської області показав, що регіон залишається одним із найрозвиненіших в Україні, із високим виробничим, інвестиційним і трудовим потенціалом. Незважаючи на виклики, спричинені пандемією COVID-19, воєнними діями та макроекономічною нестабільністю, область продемонструвала адаптивність та стійкість до зовнішніх шоків, що свідчить про гнучкість її економічної структури та ефективність управлінських рішень.

Позитивна динаміка спостерігалася за більшістю ключових показників – валовим регіональним продуктом, рівнем середньої заробітної плати, обсягом інвестицій і доходами місцевих бюджетів. Водночас нестабільність індексу промислового виробництва та зростання рівня безробіття в окремі роки засвідчують наявність структурних проблем у сфері зайнятості, виробничих потужностей та енергозабезпечення.

Серед сильних сторін області можна виокремити вигідне географічне розташування поблизу столиці, розвинену транспортну інфраструктуру, диверсифіковану економіку з потужними промисловим і аграрним секторами, а

також високий освітній та інтелектуальний потенціал населення. Ці чинники створюють сприятливі умови для формування інноваційної моделі розвитку.

Водночас регіон стикається з низкою викликів. Серед них – зростання соціально-економічних диспропорцій між громадами, недостатній рівень інвестицій у модернізацію виробництва, відтік кваліфікованих кадрів, низька енергоефективність підприємств і значна залежність місцевих бюджетів від державних трансфертів. Такі чинники знижують рівень економічної безпеки та потребують системного реагування з боку органів влади.

З точки зору публічного управління, ключовими завданнями залишаються: посилення регіональної інвестиційної політики, удосконалення системи управління комунальним майном, запровадження цифрових інструментів моніторингу соціально-економічних процесів, а також підвищення фінансової самостійності територіальних громад.

Отже, Київська область має значний потенціал сталого розвитку, проте його реалізація потребує стратегічного підходу та ефективної координації дій між усіма рівнями влади. Впровадження збалансованої системи державного регулювання дозволить зміцнити економічну безпеку, стимулювати розвиток підприємництва та забезпечити підвищення якості життя населення регіону.

Економічна безпека Київської області визначається здатністю регіональної економіки ефективно протидіяти внутрішнім і зовнішнім викликам, зберігаючи стабільність соціально-економічного розвитку. Після 2022 року, в умовах воєнного стану, порушення логістичних зв'язків та трансформації економічних відносин, особливої актуальності набуває ідентифікація ключових загроз, що впливають на економічну стійкість регіону. До таких загроз належать: зниження інвестиційної активності, міграція трудових ресурсів, енергетична залежність і логістичні обмеження.

Інвестиції є рушійною силою економічного розвитку, оскільки забезпечують модернізацію виробничої бази, створення нових робочих місць та підвищення конкурентоспроможності регіону. У Київській області у 2022 році зафіксовано суттєве скорочення обсягів капітальних вкладень через воєнні дії,

невизначеність ринку та міграцію бізнесу. Частина підприємств тимчасово призупинила діяльність або релокувалася до західних регіонів.

Водночас у 2023 році спостерігалось часткове відновлення інвестиційної активності, насамперед у галузях агропромислового виробництва, енергетики та логістики. Для органів публічного управління важливим завданням залишається створення сприятливого інвестиційного клімату через механізми державно-приватного партнерства, цифровізацію дозвільних процедур та реалізацію програм підтримки бізнесу.

Втрата працездатного населення – одна з найгостріших соціально-економічних проблем регіону. За оцінками експертів, унаслідок війни з Київської області виїхала значна кількість кваліфікованих працівників, особливо молоді. Це призвело до дефіциту кадрів у промисловості, освіті, медицині та сфері послуг.

З іншого боку, повернення внутрішньо переміщених осіб у 2023 році частково стабілізувало ситуацію, однак нерівномірність зайнятості зберігається. З метою мінімізації наслідків трудової міграції місцеві органи влади мають зосередитися на розвитку програм перекваліфікації, підтримці молодіжного підприємництва та створенні сприятливих умов для роботи фахівців у регіоні.

Енергетична стабільність є критичним чинником економічної безпеки. Київська область суттєво залежить від централізованих поставок електроенергії та газу, що під час воєнних дій створює ризики для безперервності виробничих процесів.

Пошкодження енергетичної інфраструктури у 2022–2023 рр. спричинило перебої у роботі промислових підприємств, транспорту та соціальних закладів. Для підвищення енергетичної стійкості регіону необхідно розширювати використання альтернативних джерел енергії, зокрема сонячних і біоенергетичних установок, розвивати місцеві енергетичні кооперативи та впроваджувати енергозберігаючі технології в комунальній сфері.

Логістика є основою економічного обміну та територіальної взаємодії. Після початку повномасштабної війни транспортна система Київської області

знала серйозних руйнувань – було пошкоджено мости, автодороги, залізничну інфраструктуру. Це призвело до зростання витрат на транспортування, зниження темпів виробництва та втрати конкурентних позицій окремих підприємств.

Нині триває активне відновлення транспортно-логістичної мережі, зокрема модернізація автошляхів міжнародного значення, реконструкція мостів і створення логістичних хабів на базі індустріальних парків. Ефективне публічне управління в цій сфері передбачає стратегічне планування транспортних потоків, цифровий моніторинг логістики та залучення інвестицій у транспортну інфраструктуру.

Таким чином, основні загрози економічній безпеці Київської області мають комплексний характер і взаємопов'язані між собою. Їх подолання потребує системного підходу з боку органів державної влади та місцевого самоврядування, орієнтованого на підвищення стійкості економіки, розвиток людського потенціалу та ефективне використання регіональних ресурсів. Від успішності реалізації цих заходів залежить здатність області забезпечувати стабільність і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

2.2. Діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у забезпеченні економічної безпеки

Київська обласна державна адміністрація (КОДА) є ключовим суб'єктом системи публічного управління, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері економічної безпеки на регіональному рівні. В умовах децентралізації саме обласні державні адміністрації виступають основною ланкою між центральними органами влади та територіальними громадами, забезпечуючи узгодження державних і місцевих інтересів [20; 21].

Згідно із Законом України «Про місцеві державні адміністрації» [20], до основних завдань КОДА належать координація економічного розвитку області,

контроль за ефективним використанням бюджетних коштів, формування інвестиційної політики, моніторинг соціально-економічних показників і запобігання кризовим явищам у господарському комплексі. В контексті економічної безпеки це означає не лише виконання адміністративних функцій, але й стратегічне управління ризиками, які можуть впливати на стабільність регіону [20; 25].

Протягом 2020–2023 рр. КОДА реалізувала низку програм, спрямованих на підтримку економічної стійкості області. Зокрема, у межах Стратегії розвитку Київської області на період до 2027 року [15] визначено пріоритети економічної безпеки, серед яких: підвищення інвестиційної привабливості, диверсифікація промислового виробництва, розвиток транспортної інфраструктури та стимулювання інноваційних кластерів.

Аналітичні дані свідчать, що КОДА активно застосовує механізми публічно-приватного партнерства (PPP), що дозволяє залучати інвестиції у модернізацію промислових підприємств, енергетику та будівництво. Зокрема, у 2022–2023 рр. було реалізовано понад 30 регіональних проєктів за підтримки міжнародних фінансових організацій [14], спрямованих на відновлення логістичної інфраструктури, енергоефективність і цифровізацію управління.

З позиції публічного управління, КОДА виступає інституційним координатором системи економічної безпеки. Її діяльність охоплює три основні напрями:

Нормативно-координаційний – розроблення регіональних програм і стратегічних планів, узгоджених із національними документами («Стратегія економічної безпеки України до 2025 року» [38], «Державна стратегія регіонального розвитку 2021–2027 рр.» [15]).

Аналітичний – системний моніторинг економічних ризиків, підготовка аналітичних звітів для уряду та Ради національної безпеки і оборони [21], формування бази даних для оцінки регіональної стійкості [14; 15].

Організаційно-управлінський – координація дій між громадами, державними структурами, підприємствами та громадськими організаціями у сфері реалізації економічної політики [20; 25].

Важливим напрямом роботи КОДА є забезпечення фінансової стабільності територіальних громад. Адміністрація контролює виконання місцевих бюджетів, розподіл державних субвенцій і сприяє розвитку фінансової спроможності громад через підтримку підприємництва та залучення інвестицій. У 2023 році в області реалізовано 47 проєктів у межах Програми підтримки регіонального розвитку [14], що охопили сфери енергозбереження, інноваційного виробництва та соціальної інфраструктури.

Значна увага приділяється розвитку кадрового потенціалу публічної служби. У межах реформи державного управління КОДА запроваджує систему підвищення кваліфікації працівників у сфері стратегічного планування, антикризового менеджменту та фінансового моніторингу. Це сприяє підвищенню якості управлінських рішень і ефективності реагування на економічні ризики [9; 25].

Водночас існують певні проблеми. Серед основних – недостатній рівень цифровізації управлінських процесів, обмежені ресурси для реалізації масштабних інвестиційних програм, а також залежність від централізованих рішень уряду у питаннях фінансування. Аналітичні огляди показують, що ефективність регіонального управління економічною безпекою значною мірою залежить від гнучкості КОДА у взаємодії з громадами та здатності адаптувати державну політику до локальних умов [9; 16; 25].

Узагальнюючи, можна зазначити, що КОДА відіграє ключову роль у формуванні регіональної політики економічної безпеки, виступаючи сполучною ланкою між державними стратегіями та практичними діями на місцях. Її ефективність визначається здатністю забезпечувати баланс між адміністративним контролем і розвитком партнерських відносин із бізнесом і громадами, що є основою для стійкого соціально-економічного розвитку регіону.

Зміцнення економічної безпеки Київської області здійснюється через реалізацію комплексу стратегічних і цільових регіональних програм, спрямованих на підтримку інвестиційної активності, підвищення конкурентоспроможності, енергоефективності та розвитку малого і середнього бізнесу. Одним із ключових документів є «Стратегія розвитку Київської області до 2027 року» [15], яка визначає довгострокові пріоритети соціально-економічного розвитку та формує інституційну основу для координації дій державних і місцевих органів влади. Її головними завданнями є підвищення інвестиційної привабливості регіону, розвиток інноваційного сектору економіки, а також забезпечення сталого розвитку територіальних громад. Реалізація стратегії здійснюється під координацією Київської обласної державної адміністрації, яка відповідає за моніторинг ефективності виконання запланованих заходів і забезпечення їх відповідності державним пріоритетам [15; 20].

За даними Департаменту економіки КОДА, у 2023 році в межах реалізації Стратегії було профінансовано понад 60 регіональних проєктів [14], що охоплюють модернізацію інфраструктури, розвиток промисловості, створення індустріальних парків та логістичних центрів. Це свідчить про ефективний перехід від декларативного планування до результативного управління, коли регіональна політика набуває вимірюваного впливу на економічний стан територій [14; 15].

Важливу роль у забезпеченні економічної безпеки відіграє Програма підтримки малого та середнього бізнесу, що реалізується у Київській області з 2021 року [14]. Малий і середній бізнес є ключовою ланкою економічної системи регіону, адже створює робочі місця, формує податкові надходження та зменшує соціальні ризики. Програма спрямована на фінансову підтримку підприємців, розвиток центрів консалтингу, компенсацію відсоткових ставок за кредитами, а також залучення бізнесу до державних грантових програм. У 2023 році понад 300 суб'єктів господарювання отримали часткову компенсацію відсоткових ставок [14], а у 20 територіальних громадах створено центри

підтримки підприємництва. Такі результати підтверджують ефективність публічно-приватної взаємодії та реалізацію принципів прозорості, підзвітності й участі громадськості в ухваленні управлінських рішень [14; 9].

Не менш важливим напрямом є Регіональна програма енергоефективності [14], спрямована на підвищення енергетичної стійкості області та зменшення залежності від зовнішніх постачальників енергоресурсів. У 2022–2023 роках у межах цієї програми реалізовано понад 100 проєктів з термомодернізації соціальної інфраструктури – шкіл, лікарень і адміністративних будівель. Це дозволило скоротити споживання енергоресурсів у середньому на 15–20 % [14]. Впровадження сучасних енергоощадних технологій здійснюється переважно за рахунок співфінансування з державного фонду енергоефективності та залучення приватних інвестицій, що відповідає європейській моделі сталого розвитку [15].

Таким чином, реалізовані програми Київської області мають комплексний вплив на економічну безпеку регіону, сприяючи диверсифікації економіки, зростанню інвестиційної привабливості, підвищенню енергоефективності та розвитку підприємницького середовища. Ефективність їх виконання залежить не лише від обсягу фінансування, але й від якості публічного управління – здатності органів влади забезпечити координацію, стратегічне планування та відкритість процесів прийняття рішень. Відтак, системний підхід до реалізації регіональних програм є основою для підвищення стійкості Київської області в умовах сучасних економічних викликів [9; 15; 38].

У процесі забезпечення економічної безпеки регіонів, зокрема Київської області, виявляються низка системних проблем, що знижують ефективність реалізації державної політики. Однією з ключових є дублювання управлінських функцій між різними рівнями виконавчої влади та окремими структурними підрозділами. Це призводить до неузгодженості рішень, втрати оперативності та нераціонального використання ресурсів [25; 32].

Не менш значущою проблемою залишається недостатнє фінансування регіональних програм, особливо в частині підтримки малого бізнесу, розвитку

інфраструктури та модернізації промисловості. Обмеженість бюджетних ресурсів ускладнює виконання стратегічних цілей, визначених у програмних документах, таких як «Стратегія розвитку Київської області до 2027 року» [15].

Також спостерігається слабка взаємодія органів державної влади з територіальними громадами, що проявляється у відсутності ефективних механізмів комунікації, спільного планування та моніторингу реалізації регіональної політики. Це створює інформаційний розрив між центральним і місцевим рівнями управління, знижує довіру громадян до державних інституцій та ускладнює залучення громад до процесів прийняття рішень [20; 32].

Ще однією суттєвою проблемою є нестача якісної аналітичної бази для прийняття управлінських рішень. Недостатній рівень цифровізації та слабкий розвиток інформаційно-аналітичних систем не дозволяють оперативно відстежувати зміни соціально-економічних показників, прогнозувати ризики та оцінювати ефективність управлінських заходів [14; 6].

Отже, вирішення зазначених проблем вимагає комплексного підходу – оптимізації управлінських структур, посилення фінансової спроможності місцевого самоврядування, впровадження цифрових технологій моніторингу та розвитку партнерства між владою, бізнесом і громадянським суспільством [9; 15; 25].

Одним із важливих інструментів підвищення економічної безпеки Київської області є впровадження ефективних практик державного регулювання, спрямованих на розвиток економічної інфраструктури та стимулювання інвестиційної активності. В сучасних умовах стабільність економіки регіону значною мірою залежить від здатності органів влади створювати сприятливі умови для розвитку підприємництва, модернізації виробництва та залучення нових технологій, що забезпечує стійкий розвиток і мінімізацію економічних ризиків [15; 38].

Одним із таких рішень є створення індустріальних парків, які дозволяють концентрувати виробничі та інноваційні підприємства на визначеній території, забезпечуючи їх пріоритетним доступом до інженерних комунікацій,

податкових пільг та державної підтримки. Прикладом цього в Київській області є індустріальний парк «Біла Церква» [14], який надає підприємствам пільгові умови оренди землі та спрощене підключення до комунікацій. Реалізація такого проєкту сприяла залученню як українських, так і міжнародних компаній у сфері машинобудування та харчової промисловості та створенню понад 500 нових робочих місць [14]. Це дозволило підвищити рівень зайнятості, зміцнити промислову базу регіону та зменшити його залежність від імпортованих товарів [14; 15].

Не менш важливим елементом є розвиток логістичних кластерів, які об'єднують транспортні компанії, склади, порти та митні служби для оптимізації руху товарів, зниження логістичних витрат та підвищення ефективності перевезень. Приклад логістичного центру «Київ-Обухів» [14] показує, що централізоване управління транспортними потоками та складуванням дозволяє скоротити час доставки товарів по регіону, підвищити ефективність роботи малого та середнього бізнесу, а також забезпечити безперебійне постачання товарів. У свою чергу, це сприяє підвищенню економічної активності, зміцненню інфраструктурної бази та збільшенню привабливості Київської області для інвесторів [14; 15].

Системне залучення інвестицій є ще одним ключовим фактором забезпечення економічної безпеки регіону, оскільки інвестиції дозволяють модернізувати виробництво, розвивати інфраструктуру, стимулювати інноваційні процеси та підвищувати конкурентоспроможність території. У Київській області для цього реалізуються спеціальні економічні зони та програми підтримки інвесторів, що передбачають податкові пільги, спрощене оформлення дозвільних документів та державні гарантії. Завдяки цим заходам регіон залучив значні обсяги іноземних інвестицій у харчову промисловість, будівництво та ІТ-сектор, що дозволило створити нові робочі місця, розширити податкову базу та зміцнити фінансову стабільність області.

Таким чином, комплексне використання практичних рішень – створення індустріальних парків, розвиток логістичних кластерів та активне залучення

інвестицій – сприяє суттєвому підвищенню економічної безпеки Київської області. Реалізація таких механізмів забезпечує стійкий економічний розвиток регіону, зміцнює його фінансову та інфраструктурну базу, підвищує зайнятість населення та покращує конкурентоспроможність області на національному та міжнародному рівнях.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Отже, у другому розділі здійснено комплексний аналіз сучасного стану економічної безпеки Київської області та діяльності органів публічного управління щодо її забезпечення. Встановлено, що регіон зберігає відносну соціально-економічну стабільність навіть в умовах воєнних викликів, демонструючи адаптивність бюджетної системи, підтримку підприємництва, реалізацію інфраструктурних і енергоефективних проєктів. Разом із тим виявлено низку структурних ризиків, зокрема залежність від трансфертного фінансування, інвестиційні обмеження та інституційні дисбаланси, що стримують повну реалізацію потенціалу економічної безпеки регіону.

Проведений аналіз засвідчив, що діюча система публічного управління потребує подальшого вдосконалення через посилення стратегічного планування, цифровізації управлінських процесів, розширення фінансової автономії громад та впровадження комплексного моніторингу ризиків. Отримані результати створюють підґрунтя для розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності механізмів забезпечення економічної безпеки регіону, що й обґрунтовується в наступному розділі роботи.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Удосконалення системи публічного управління у сфері економічної безпеки регіону

Ефективна система публічного управління є основою забезпечення економічної безпеки регіону, оскільки саме через механізми державного регулювання здійснюється координація соціально-економічних процесів, формування сприятливого інвестиційного клімату та запобігання кризовим явищам. У сучасних умовах децентралізації влади та зростання регіональної автономії особливого значення набуває необхідність удосконалення управлінських процесів, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу, зниження економічних ризиків та зміцнення фінансової стійкості територій.

Основною метою удосконалення системи публічного управління у сфері економічної безпеки є створення цілісного механізму взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу та громадськості, який би забезпечував своєчасне реагування на економічні виклики та формувал стабільне середовище розвитку регіону. Для досягнення цієї мети необхідно оптимізувати структуру управлінських органів, підвищити рівень координації між ними, а також розширити аналітичну базу для прийняття управлінських рішень.

Серед першочергових напрямів удосконалення системи публічного управління слід виокремити: посилення стратегічного планування регіонального розвитку; впровадження сучасних методів моніторингу економічної безпеки; удосконалення системи управління ризиками; розвиток електронного врядування та відкритих даних, що сприятимуть підвищенню прозорості й підзвітності органів влади. Важливим також є формування

ефективного механізму комунікації між державними структурами та бізнесом, що дозволить оперативно виявляти проблеми економічного середовища та швидко реагувати на них.

Особливу увагу необхідно приділити підвищенню професійного рівня кадрів у сфері публічного управління. В умовах постійних економічних трансформацій управлінські рішення мають базуватися на сучасних підходах до аналізу ризиків, стратегічного прогнозування та державного менеджменту. Запровадження системи безперервного професійного навчання й підвищення кваліфікації державних службовців є важливою умовою формування ефективної управлінської культури, орієнтованої на результат.

Необхідним також є вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює питання економічної безпеки регіонів. Законодавчі акти, зокрема Закон України «Про національну безпеку України» [21], Закон України «Про засади державної регіональної політики» [19], Закон України «Про стимулювання регіонального розвитку» [22] та Бюджетний кодекс України [5], мають враховувати регіональні особливості, потенціал місцевої економіки та можливості залучення інвестицій. Важливим напрямом є запровадження регіональних програм економічної безпеки, у межах яких передбачено аналіз ключових загроз, формування заходів реагування та визначення відповідальних суб'єктів їх реалізації [15; 38].

Таким чином, удосконалення системи публічного управління у сфері економічної безпеки регіону має бути спрямоване на створення гнучкої, адаптивної та аналітично орієнтованої моделі управління, яка здатна забезпечити ефективне функціонування економіки, зменшення ризиків, підвищення конкурентоспроможності регіону та стабільність соціально-економічного розвитку [9; 15; 38].

Одним із ефективних напрямів удосконалення системи публічного управління у сфері економічної безпеки Київської області є створення регіонального центру моніторингу економічної безпеки при КОДА. Такий центр має стати аналітичним і координаційним осередком, який

забезпечуватиме комплексний збір, обробку та аналіз даних щодо економічного стану області, рівня фінансової стабільності, інвестиційної активності, зайнятості населення, стану інфраструктури та зовнішньоекономічної діяльності.

Головною метою діяльності Центру має бути створення системи постійного моніторингу соціально-економічних показників, виявлення потенційних ризиків і загроз, розроблення аналітичних прогнозів та рекомендацій для органів виконавчої влади і місцевого самоврядування. Завдяки цьому можливо буде своєчасно реагувати на кризові тенденції, формувати ефективну політику економічної безпеки та запобігати негативним процесам у фінансовій, виробничій і соціальній сферах.

Функціонування такого центру доцільно забезпечити на основі інтеграції інформаційних ресурсів обласних департаментів економіки, фінансів, статистики, служби зайнятості, а також залучення експертного потенціалу наукових установ і вищих навчальних закладів регіону. Це дозволить створити єдину базу даних для аналізу та прогнозування стану економічної безпеки області. Важливим завданням Центру стане розроблення регіонального індексу економічної безпеки, який відобразатиме динаміку ключових показників розвитку Київської області та слугуватиме основою для прийняття управлінських рішень.

Створення регіонального центру моніторингу економічної безпеки при КОДА також сприятиме підвищенню якості управлінських рішень, оскільки дозволить органам влади використовувати достовірну, актуальну й аналітично опрацьовану інформацію. На основі результатів моніторингу можна буде розробляти цільові програми підтримки підприємництва, інноваційної діяльності, розвитку інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності регіону. Крім того, Центр може стати платформою для комунікації між владою, бізнесом і науковими структурами, що посилить партнерські відносини та сприятиме більш ефективному використанню ресурсного потенціалу області.

Таким чином, створення регіонального центру моніторингу економічної безпеки при Київській обласній державній адміністрації є стратегічно важливим кроком у напрямі підвищення ефективності публічного управління, зміцнення аналітичної складової управлінського процесу та забезпечення стійкого економічного розвитку регіону.

Одним із важливих напрямів удосконалення системи публічного управління у сфері економічної безпеки Київської області є впровадження системи оцінки ризиків для виявлення потенційних загроз. Така система дозволяє не лише реагувати на наявні проблеми, а й своєчасно виявляти можливі негативні тенденції у соціально-економічному розвитку регіону.

Основою системи має стати регулярний аналіз ключових показників – рівня інвестиційної активності, зайнятості населення, фінансової стабільності підприємств, динаміки виробництва та стану бюджету. Виявлені відхилення від прогнозних значень повинні слугувати сигналом для прийняття управлінських рішень.

Доцільно створити інтегровану інформаційну платформу, що дозволить здійснювати моніторинг, оцінку й прогнозування ризиків у режимі реального часу. Її функціонування у взаємодії з регіональним центром моніторингу економічної безпеки забезпечить своєчасне реагування на загрози, підвищить аналітичну спроможність органів влади та сприятиме підвищенню стійкості економіки регіону.

Ще одним важливим кроком у вдосконаленні системи публічного управління економічною безпекою Київської області є запровадження постійних аналітичних звітів про економічний стан регіону. Такі звіти мають забезпечити систематичне інформування органів влади, бізнесу та громадськості про динаміку основних соціально-економічних показників.

Регулярне формування аналітичних звітів сприятиме підвищенню прозорості управлінських процесів, дозволить своєчасно виявляти ризики, оцінювати ефективність регіональних програм і приймати обґрунтовані рішення. У звітах доцільно висвітлювати тенденції розвитку промисловості,

інвестиційної діяльності, рівня зайнятості, фінансової стабільності підприємств і стану бюджетного забезпечення. Необхідність формування таких звітів узгоджується з вимогами Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки та положеннями Закону України «Про засади державної регіональної політики» [15; 19].

Використання цифрових інструментів для підготовки таких звітів дасть змогу автоматизувати збір даних і забезпечити доступ до них через відкриті електронні ресурси. Це підвищить довіру до дій органів влади, покращить координацію між установами та стане ефективним інструментом підтримки економічної безпеки регіону. Відповідні вимоги щодо цифровізації та відкритості даних містяться у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [24] та положеннях Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [15].

Важливою умовою ефективного забезпечення економічної безпеки регіону є підвищення кадрового потенціалу державних службовців, особливо у сфері економічного аналізу та управління ризиками. Компетентність і професійна підготовка управлінських кадрів безпосередньо впливають на якість прийняття рішень і здатність органів влади своєчасно реагувати на економічні загрози. Питання професійної підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців визначено в Законі України «Про державну службу» [20] та регламентовано відповідними постановами Кабінету Міністрів України щодо організації системи професійного навчання державних службовців [15].

Необхідно впроваджувати системні програми підвищення кваліфікації, які охоплюють сучасні методи економічного прогнозування, аналізу ризиків, цифрової аналітики та стратегічного планування. Доцільним є співпраця органів влади з вищими навчальними закладами, науковими установами та міжнародними експертними організаціями для обміну досвідом і впровадження нових підходів до управління.

Розвиток кадрового потенціалу сприятиме формуванню професійного корпусу аналітично орієнтованих державних службовців, здатних

забезпечувати стабільність економічних процесів, прогнозувати ризики та ефективно реалізовувати політику економічної безпеки в Київській області.

Важливим напрямом удосконалення системи публічного управління у сфері економічної безпеки є розвиток співпраці з науковими установами для підвищення якості прогнозування соціально-економічних процесів у регіоні. Залучення наукового потенціалу дозволяє поєднати практичний досвід органів влади з аналітичними та дослідницькими підходами науковців.

Наукові установи можуть здійснювати глибокий аналіз тенденцій економічного розвитку, оцінювати ризики та розробляти моделі прогнозування на основі сучасних методів економетрії й статистики. Така співпраця сприятиме створенню ефективних інструментів для стратегічного планування, підготовки управлінських рішень і формування збалансованої політики економічної безпеки.

Запровадження спільних дослідницьких програм, аналітичних проєктів і експертних консультацій між Київською обласною державною адміністрацією та провідними університетами дозволить підвищити якість управління, зміцнити аналітичну базу регіонального розвитку й забезпечити стійкість соціально-економічної системи області.

3.2. Перспективи цифровізації та інновацій у системі управління економічною безпекою регіону

Сучасні виклики розвитку економіки зумовлюють необхідність активного впровадження цифрових технологій у систему публічного управління. Для підвищення рівня економічної безпеки Київської області важливо забезпечити перехід до інноваційної моделі управління, заснованої на цифровізації процесів збору, обробки та аналізу інформації.

Цифровізація управлінських процесів дозволяє суттєво підвищити оперативність ухвалення рішень, забезпечити прозорість діяльності органів

влади та зменшити ризики людського фактору. Використання сучасних інформаційно-аналітичних систем і платформ дає змогу автоматизувати моніторинг економічних показників, здійснювати прогнозування ризиків та формувати сценарії реагування на потенційні загрози.

Важливою складовою цифрової трансформації є створення єдиної регіональної аналітичної системи, інтегрованої з національними базами даних. Така система може об'єднувати інформацію про інвестиційну активність, стан інфраструктури, бюджетне забезпечення, рівень зайнятості та соціально-економічні ризики. Вона стане основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і стратегічного планування розвитку області.

Окрім того, перспективним напрямом є впровадження інноваційних підходів у діяльність органів влади – зокрема, застосування штучного інтелекту, блокчейн-технологій, big data та геоінформаційних систем. Такі інструменти дозволяють підвищити точність прогнозів, оптимізувати використання ресурсів і створити більш стійку систему економічної безпеки. Необхідність цифрової трансформації органів влади визначена у Стратегії цифрової трансформації України [15], а також у положеннях Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [15], де наголошується на важливості впровадження сучасних цифрових технологій в управлінські процеси.

Розвиток цифрової інфраструктури має супроводжуватися підвищенням цифрової компетентності державних службовців, створенням умов для обміну даними між відомствами та залученням приватного сектору до реалізації інноваційних проєктів. Такі вимоги передбачені Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [24], що визначає необхідність модернізації управлінських процесів через цифровізацію. Це забезпечить інтеграцію Київської області у загальнонаціональний цифровий простір та сприятиме формуванню ефективної, аналітично орієнтованої системи управління економічною безпекою [15; 24].

Одним із ключових напрямів цифрової трансформації системи управління економічною безпекою є розвиток електронного урядування, що передбачає запровадження сучасних цифрових інструментів для підвищення ефективності, прозорості та підзвітності органів влади. Вимоги до електронної взаємодії, спрощення адміністративних процедур та переходу на е-формати документів закріплені в Законі України «Про електронні довірчі послуги» та Законі України «Про адміністративні послуги» [15; 24].

Важливим елементом є формування е-регуляторної політики, яка забезпечує електронну взаємодію між державними установами, бізнесом і громадянами. Такий підхід сприяє зменшенню бюрократичного навантаження та підвищенню якості державних послуг. Не менш значущим напрямом є створення цифрових аналітичних панелей (dashboard-систем) для моніторингу економічних показників у реальному часі. Їхнє впровадження відповідає вимогам щодо прозорості та відкритості даних, визначених у Законі України «Про доступ до публічної інформації» [15], а також у Стратегії розвитку цифрової економіки та суспільства України [15]. Такі системи дозволяють швидко аналізувати динаміку соціально-економічних процесів, оцінювати виконання регіональних програм та своєчасно виявляти потенційні ризики.

Розвиток електронного урядування у Київській області сприятиме формуванню сучасної моделі управління, орієнтованої на дані (data-driven governance), забезпечить більш ефективне використання ресурсів і підвищить рівень довіри до діяльності органів влади. Необхідність цифровізації управлінських процесів та переходу до електронної взаємодії закріплена у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [15] та Концепції розвитку електронного урядування в Україні [24].

Сучасні технології надають широкі можливості для підвищення ефективності управління економічною безпекою регіону. До ключових інструментів відносяться Big Data, GIS-технології та системи онлайн-моніторингу, які дозволяють оперативно збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про економічну ситуацію. Використання таких

технологій передбачено положеннями Стратегії розвитку цифрової економіки та суспільства України [15], а також рекомендаціями щодо відкритих даних, визначеними у Законі України «Про доступ до публічної інформації» [15].

Застосування Big Data дає змогу об'єднувати різноманітні дані з різних джерел – статистики, фінансових звітів, соціальних мереж, онлайн-платформ та інших відкритих ресурсів – для виявлення тенденцій і потенційних ризиків. GIS-технології дозволяють візуалізувати економічні показники у просторі, відстежувати регіональні дисбаланси та оцінювати інфраструктурну спроможність територій.

Онлайн-моніторинг забезпечує постійне спостереження за ключовими показниками економічної діяльності та своєчасне реагування на зміни. Комплексне використання цих технологій сприяє підвищенню оперативності прийняття рішень, зміцненню аналітичної бази управління та формуванню прозорості і ефективної системи економічної безпеки Київської області.

Одним із перспективних напрямів удосконалення системи управління економічною безпекою Київської області є розробка інтегрованої платформи «Економічна безпека Київщини», яка об'єднуватиме дані з різних державних відомств, місцевих органів влади та аналітичних центрів. Мета такої платформи полягає у створенні єдиного інформаційного простору для збору, обробки та аналізу ключових економічних показників у режимі реального часу [15].

Платформа дозволяє централізовано відслідковувати показники інвестиційної активності, зайнятості населення, стану промислової та соціальної інфраструктури, бюджетних надходжень та ризиків економічного розвитку. Інтеграція даних із різних джерел забезпечує більш точну оцінку поточної ситуації, прогнозування потенційних загроз і прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Крім того, впровадження такої платформи сприятиме підвищенню прозорості діяльності органів влади, оптимізації внутрішніх процесів і зміцненню аналітичного потенціалу регіону. Використання цифрових технологій у межах платформи дозволяє швидко реагувати на зміни

економічної ситуації та забезпечує ефективне планування і реалізацію заходів щодо зміцнення економічної безпеки Київської області [15; 24].

Важливим напрямом підвищення економічної безпеки Київської області є системна підтримка інноваційних стартапів, особливо у стратегічно важливих сферах, таких як енергетика, логістика та безпека. Київська область є ключовим промислово-логістичним центром України, тому розвиток інноваційних проєктів у цих секторах дозволяє оптимізувати роботу підприємств, підвищити ефективність транспортних і виробничих процесів, а також зміцнити безпекові механізми на регіональному рівні [15].

Для створення сприятливого середовища розвитку стартапів у регіоні необхідне комплексне поєднання державних та регіональних ініціатив. Це включає грантове фінансування перспективних проєктів, надання податкових та адміністративних пільг, організацію менторських і консалтингових програм, а також підтримку інтеграції нових технологій у регіональні програми розвитку інфраструктури. Зокрема, стартапи можуть співпрацювати з такими об'єктами, як індустриальні парки «Біла Церква» (на підставі Закону України «Про індустриальні парки» [23]) та «Ірпінь» (відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [15], яка передбачає розвиток індустриальних парків), а також з логістичними центрами області, що дозволяє швидко впроваджувати інновації у виробництво та комерціалізацію продуктів.

Особливу увагу слід приділяти стартапам у сфері енергетики, оскільки розвиток сучасних технологій у цій галузі дозволяє підвищити енергоефективність промислових підприємств області, зменшити залежність від зовнішніх джерел енергопостачання та зміцнити стабільність регіональної енергетичної системи. У логістиці підтримка інновацій сприяє оптимізації транспортних потоків, скороченню витрат на перевезення та підвищенню конкурентоспроможності підприємств, зокрема на вузлах під Києвом, Борисполем та Броварами. У сфері безпеки стартапи можуть впроваджувати сучасні технології контролю, аналітики та прогнозування ризиків, що

забезпечує своєчасне реагування на загрози та підвищує загальну стійкість економіки регіону.

Комплексна підтримка інноваційних стартапів у Київській області створює сприятливе середовище для розвитку інноваційної економіки, підвищує технологічний потенціал регіону, стимулює залучення інвестицій і сприяє формуванню високотехнологічних робочих місць. Це, у свою чергу, посилює економічну безпеку Київщини, робить регіон більш стійким до внутрішніх і зовнішніх викликів та сприяє сталому соціально-економічному розвитку [15; 38].

Одним із важливих напрямів підвищення ефективності цифровізації та інновацій у системі управління економічною безпекою Київської області є залучення міжнародних партнерів, таких як Європейський Союз, USAID та ПРООН. Співпраця з міжнародними організаціями ґрунтується на положеннях Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [15], яка передбачає розвиток міжнародного партнерства та залучення зовнішньої технічної допомоги для модернізації регіонального управління. Така взаємодія дозволяє впроваджувати сучасні цифрові технології, отримувати технічну й експертну підтримку, а також переймати провідний міжнародний досвід у сфері цифрового управління та аналітики [15].

У межах таких проєктів регіон отримує можливість модернізувати інформаційні системи, запроваджувати інтегровані платформи для моніторингу економічної ситуації та використовувати передові методи оцінки ризиків. Зокрема, підтримка міжнародних партнерів може включати розробку цифрових аналітичних панелей, впровадження технологій Big Data та GIS для прогнозування економічних процесів, а також навчання і підвищення кваліфікації державних службовців.

Співпраця з міжнародними організаціями сприяє підвищенню прозорості та ефективності управлінських процесів у регіоні, дозволяє інтегрувати кращі практики цифрового врядування та створює умови для залучення додаткових інвестицій у сферу інновацій і технологій. Це, у свою чергу, зміцнює

економічну безпеку Київської області та підвищує її конкурентоспроможність на національному і міжнародному рівнях.

ВИСНОВКИ ДР РОЗДІЛУ 3

Отже, у третьому розділі обґрунтовано стратегічні напрями удосконалення державного регулювання економічної безпеки Київської області, які передбачають формування гнучкої, аналітично орієнтованої та цифрово інтегрованої моделі публічного управління. Доведено доцільність створення регіонального центру моніторингу економічної безпеки, впровадження системи оцінки ризиків, регулярної підготовки аналітичних звітів та розвитку кадрового потенціалу державних службовців. Запропоновані заходи спрямовані на підвищення якості управлінських рішень, зміцнення координації між суб'єктами управління та забезпечення своєчасного реагування на внутрішні й зовнішні економічні виклики.

Встановлено, що цифровізація та інноваційний розвиток виступають ключовими чинниками підвищення економічної безпеки регіону. Запровадження інтегрованих інформаційних платформ, технологій Big Data, GIS, електронного урядування та підтримка інноваційних стартапів створюють передумови для переходу до моделі управління, заснованої на даних (data-driven governance). Залучення міжнародних партнерів, модернізація цифрової інфраструктури та розвиток індустріальних парків сприятимуть зміцненню інвестиційної привабливості, підвищенню конкурентоспроможності Київської області та формуванню стійкої системи економічної безпеки в довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

1. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано теоретичні, організаційні та практичні засади державного регулювання економічної безпеки регіону та визначено напрями його вдосконалення в умовах сучасних викликів. Аналіз наукових джерел дав змогу уточнити зміст категорії «економічна безпека регіону» як стану захищеності соціально-економічної системи від зовнішніх і внутрішніх загроз, що забезпечує стабільне функціонування та стійкий розвиток території. Систематизовано складові механізми державного регулювання економічної безпеки та визначено їх взаємозв'язок у процесі формування регіональної політики.

2. У роботі проаналізовано нормативно-правове забезпечення економічної безпеки, що засвідчило наявність розгалуженої, проте недостатньо узгодженої законодавчої бази. Встановлено, що важливою проблемою залишається фрагментарність регуляторних актів, відсутність єдиних стандартів оцінювання загроз, а також недостатня інтеграція державних та регіональних стратегій. Це знижує ефективність управлінських рішень і ускладнює реалізацію довгострокової політики економічної безпеки.

3. Оцінювання економічної безпеки Київської області показало, що попри негативний вплив воєнних дій, руйнування інфраструктури, зниження інвестиційної активності та структурні диспропорції, регіон демонструє ознаки поступового відновлення. Проаналізована динаміка ВРП підтверджує стабілізаційні тенденції та адаптивність економіки області до кризових умов. Виявлено ключові ризики: залежність від промислових вузлів, нерівномірність розвитку територіальних громад, обмеженість фінансових ресурсів та низька інноваційна активність.

4. Удосконалення механізмів державного регулювання економічної безпеки потребує зміцнення інституційної спроможності органів влади, оптимізації координації між центральними та регіональними структурами, підвищення прозорості ухвалення рішень і розвитку цифрових інструментів

моніторингу. Встановлено, що вагому роль у підвищенні ефективності управління відіграють сучасні інформаційні технології, зокрема системи електронного урядування, Big Data, GIS-платформи та аналітичні панелі. Їх застосування забезпечує швидке виявлення загроз, точніше прогнозування та більш ефективний контроль за реалізацією регіональної політики.

5. Практичні рекомендації, запропоновані у роботі, спрямовані на підвищення рівня економічної безпеки Київської області шляхом модернізації організаційного, координаційного, фінансового та аналітичного механізмів державного регулювання. Сформовано пропозиції щодо створення системи постійного аналітичного моніторингу, посилення взаємодії органів влади та бізнесу, підтримки інноваційних проєктів, розвитку цифрових сервісів та зміцнення кадрового потенціалу.

Проведене дослідження підтверджує, що забезпечення економічної безпеки регіону є комплексним завданням, що потребує інтеграції державної політики, інституційних перетворень, цифрової трансформації та ефективної взаємодії всіх суб'єктів регіонального розвитку. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню стійкості регіональної економіки, формуванню сприятливих умов для інвестицій та забезпеченню довгострокового розвитку Київської області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амоша О. Стратегічне управління регіональною економікою. Донецьк: ІЕП НАН України, 2016. 312 с.
2. Бабаєв В. Система публічного управління регіонами. Харків: ХНУ, 2019. 268 с.
3. Барановський О. Фінансова безпека держави. Київ: КНЕУ, 2017. 384 с.
4. Бінько І. Фінансова безпека держави: сучасні підходи до оцінювання. *Публічне управління*. 2019. № 4. С. 45-53.
5. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI (ост. ред. 2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 16.08.2025).
6. Васильців Т. Г. Економічна безпека регіонів: оцінювання та стратегічне забезпечення. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 320 с.
7. Васильців Т. Г. Регіональна безпека: концепції та механізми. Львів: ЛНУ, 2020. 288 с.
8. Воротін В. Є. Основи регіональної політики. Київ: НАДУ, 2019. 256 с.
9. Гаманкова О. Публічне управління економічною безпекою регіонів. Київ: НАДУ, 2020. 236 с.
10. Геєць В. М. Економічна безпека України: теорія, методологія, практика. Київ: Ін-т екон. прогнозування НАН України, 2018. 512 с.
11. Гриньова В. Управління регіональним розвитком. Харків: ХНЕУ, 2016. 214 с.
12. Даниленко С. Економічна безпека: теорія і практика. Дніпро: ДУЕТ, 2018. 292 с.
13. Дегтяр А. Оцінювання економічної безпеки: сучасні методи. Харків: ХНЕУ, 2020. 240 с.

14. Державна служба статистики України. Регіональна статистика. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.10.2025).
15. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки: Постанова КМУ від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF> (дата звернення: 30.09.2025).
16. Єрохін С. Механізми забезпечення економічної безпеки регіонів. Київ: НАДУ, 2021. 278 с.
17. Жаліло Я. Економічна стратегія держави: теорія і практика. Київ: НІСД, 2018. 368 с.
18. Залізко В. Механізми забезпечення економічного розвитку регіонів. Київ: Наукова думка, 2017. 302 с.
19. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 24.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (дата звернення: 25.08.2025).
20. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР (ост. ред. 2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 24.08.2025).
21. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 20.09.2025).
22. Про стимулювання регіонального розвитку: Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15> (дата звернення: 20.09.2025).
23. Про державну статистику: Закон України від 17.09.1992 № 2614-XII (ост. ред. 2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12> (дата звернення: 25.09.2025).

24. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади: Розпорядження КМУ від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 10.08.2025).

25. Князєв В. Регіональна економічна безпека: управлінська парадигма. Київ: НАДУ, 2021. 244 с.

26. Кравців В. Регіональна економіка: моделі розвитку. Львів: НАН України, 2017. 360 с.

27. Куліш Н. Економічна безпека держави. Херсон: ХДУ, 2018. 198 с.

28. Лігоненко О. Л. Економічна безпека регіону: теоретико-прикладні аспекти. Київ: КНЕУ, 2017. 286 с.

29. Липовська Н. Економічна безпека: регіональний аспект. Одеса: ОНЕУ, 2020. 211 с.

30. Луніна І. Бюджетна політика та фінансова безпека. Київ: НАН України, 2017. 340 с.

31. Мазаракі А. Економічна політика держави: інституційні засади. Київ: КНЕУ, 2019. 404 с.

32. Мамонова В. Координаційні механізми у системі державного управління. Харків: ХНУУ, 2020. 176 с.

33. Мельник А. Публічне управління та адміністрування. Київ: НАДУ, 2019. 244 с.

34. Михайлюк І. Інвестиційна безпека регіонів: методи оцінювання. Київ: КНЕУ, 2020. 256 с.

35. Пасько Я. Фінансова децентралізація: вплив на економічну безпеку регіонів. Львів: ЛНУ, 2020. 111 с.

36. Податковий кодекс України: Закон України від 16.12.2010 № 2755-VI (ост. ред. 2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 09.10.2025).

37. Сидорчук О. Економічна безпека у системі державного управління. *Публічне управління та місцеве самоврядування*. 2021. № 3. С. 55-63.

38. Стратегія економічної безпеки України до 2025 року: Указ Президента України від 11.08.2021 № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text> (дата звернення: 18.09.2025).
39. Ткачук А. Децентралізація в Україні: уроки та перспективи. Київ: Швейцарське бюро співробітництва, 2018. 198 с.
40. Eurostat. Regional Statistics. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/> (дата звернення: 30.10.2025).
41. OECD Regional Development Reports. URL: <https://www.oecd.org/> (дата звернення: 15.12.2025).
42. UNDP. Human Development Data. URL: <https://hdr.undp.org/> (дата звернення: 11.09.2025).
43. World Bank. World Development Indicators. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення: 17.11.2025).
44. Datsii Nadiia, Zaichenko Ihor Increase strategy economic security of the region *Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín “Stredoevropsky vestník pro vedu a vyzkum” je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 21425. № 11. 2025. P.76–87.*